ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΒΥΡΩΝ

ΒΥΡΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΟΔΟΣ ΑΙΟΛΟΥ ΑΡΙΘ. 1.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ. | ΕΤΟΣ Δ'—ΤΟΜΟΣ Ε'.—ΦΥΛΛΟΝ 4. 10 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1880. | ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ ΤΙΜΑΤΑΙ ΛΕΠΤΩΝ 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ—Βολταίρ, βίος καὶ πολιτεία αὐτοῦ ὑπὸ Στ. Στεφάνου. — Περὶ τοῦ Φεουδαλικοῦ πύργου, ὑπὸ Ε. Γ. Ζαλοκώστα.—Περὶ θανατικῆς ποινῆς ἐν Ἑλβετίᾳ, ὑπὸ Τ. Ἡλιοπούλου. — Βίος Δημοσθένους, κατὰ Θ. Καροῦσον.— Ἀνάγνωσμα περὶ Ἑλλάδος. — Ἀλληλογραφία.—ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.—Ὁ Ναπάπ.

ΒΟΛΤΑΙΡ.

I

Μεγάλαι ἑορταὶ ἐτελέσθησαν πρὸ ἑνὸς σχεδὸν ἔτους ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ τῇ ἑκατονταετηρίδι τοῦ θανάτου τοῦ Βολταίρ. Οἱ καθολικοὶ εὗρον ἀφορμὴν νὰ ἐξουδενίσωσι τὸν μέγαν ἀναμορφωτὴν τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐνῷ οἱ φιλελεύθεροι, οἱ προοδευτικοὶ, προσεπάθουν παντὶ σθένει νὰ ἀνυψώσωσι τὸν «Βασιλέα Βολταίρ».

Ἀκριβῶς κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἐξεδίδετο καὶ ὁ ἕβδομος τόμος σπουδαιοτάτου βιβλίου τοῦ κ. Desnoir-esterres ἐπιγραφομένου «ὁ Βολταὶρ καὶ ἡ γαλλικὴ κοινωνία τοῦ 18ου αἰῶνος.» Ἐν τῷ τόμῳ αὐτῷ ὁ βιογράφος τοῦ ἐξόχου ἀνδρὸς ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ἀξίωμα τοῦ Βολταὶρ qui loue tout n'est qu'un flatteur ; celui là sait louer, qui loue avec restriction, ἀναπτύσσει ἁπλῶς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας τὴν ζωὴν τοῦ homme aux Calas ὅπως ὠνόμαζον τότε τὸν Βολταὶρ, ἀπέχων τῶν ἐπαίνων καὶ ἐνιαχοῦ μάλιστα ἐπικρίνων αὐτὸν ὅπως τὸν ἀνυψώσῃ ὅπου δικαίως ὁ Βολταὶρ ἀξίζει τῆς τιμῆς ταύτης.

Δανειζόμεθα ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου συνοπτικώτατα πάντοτε τὰς τελευταίας ἡμέρας τοῦ Βολταὶρ, ὅστις ἂν καὶ Παρισινὸς, γεννηθεὶς καὶ ἀνατραφεὶς ἐν τῷ κέντρῳ τῶν φώτων, διῆλθε τὸ πλεῖστον τῆς ζωῆς του ἐν ἐξορίᾳ παρὰ τῷ βασιλεῖ Φριδερίκῳ II. ἢ ἐν Λωζάνῃ, Γενεύῃ καὶ Fernay. Ἀπὸ τριακονταετίας ἀπὼν ἐκ τῆς γεννεθλίου γῆς, ἐπεθύμησε περὶ τὸ 92 ἔτος τῆς ἡλικίας του νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν μεγαλούπολιν, ἐφ' ἧς ἂν καὶ μακρόθεν τοσαύτην ἠδυνήθη νὰ ἐξασκήσῃ ἐπιρροήν. Ἀνεχώρησεν ἐκ Fernay τὴν 5 Φεβρουαρίου 1778 καὶ εἰσήρχετο εἰς Παρισίους τὴν 10 τοῦ αὐτοῦ. Καθ' ὁδὸν ἔτι ἠδύνατο νὰ κρίνῃ περὶ τῶν τιμῶν, αἵτινες ἀνέμενον αὐτὸν ἐν τῇ γενεθλίῳ του ἐκ τῶν ὑποδεξιώσεων, ὧν ἐτύγχανε καθ' ὅλην τὴν ὁδοιπορίαν του. Ἐν Dijon πολλοὶ τῶν θαυμαστῶν του μετημφιέσθησαν εἰς ὑπηρέτας πανδοχείου ὅπως ἴδωσιν ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἄνδρα· καὶ ἐν Bourg-en-Bresse ἀναγνωρίζεται καὶ ἀνευφημεῖται μετὰ πολύωρον πολιορκίας τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ εἶχε κατέλθει.

Ἐν Παρισίοις κατέλυσεν ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ marquis de Vilette ἐν ᾧ ἐπὶ τέσσαρας μῆνας αἱ ἑορταὶ διεδέχοντο ἀπαύστως ἀλλήλας καὶ ὁ Βολταὶρ δὲν εὕρισκεν οὐδὲ στιγμὴν ἀναπαύσεως ἐκ τῶν συνεχῶν ἐπισκέψεων.—Μεταξὺ τῶν ἐπισκεπτῶν συγκαταλέγεται καὶ ὁ Φραγκλὶν, ὅστις ἔφερεν αὐτῷ τὸν ἔγγονον του, ὅπως τὸν εὐλογήσῃ. —God and liberty, εἶπεν ὁ πατριάρχης, ἁπλῶν τὰς χεῖρας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδός. Εἰς τὸν Saint Ange ἐπισκεφθέντα αὐτὸν ὡς Ὅμηρον μόνον καὶ ἐπιφυλασσόμενον νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ ὡς Εὐριπίδην, Σοφοκλῆ, Λουκιανόν, ...— Θὰ μὲ ὑποχρεώσητε, ἀπαντᾷ ὁ Βολταὶρ ἐὰν ἐπισκεφθῆτε συγχρόνως ὅλους αὐτοὺς τοὺς κυρίους.

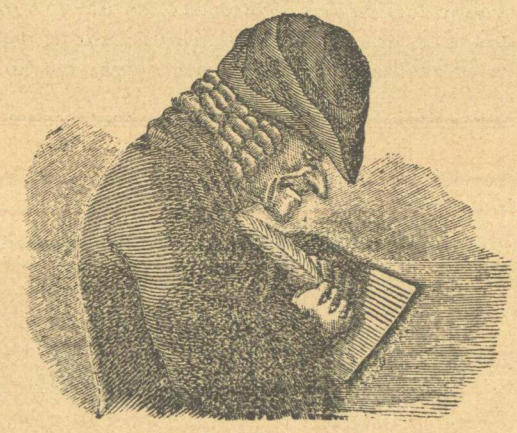

ΒΟΛΤΑΙΡ.

II

Ἐν τούτοις οἱ καθολικοὶ τὸ πᾶν ἀνεκίνησαν, ὅπως δυνηθῶσι νὰ ἐξορίσωσι τὸν Ἀντίχριστον, ὡς ὠνόμασαν αὐτὸν, ὅπως μειώσωσι τὴν φήμην, ἣν προυξένησεν ἡ αἰφνιδία του ἄφιξις ἐν Παρισίοις. Οὐδὲν ὅμως κατώρθωσαν, τοῦ Λουδοβίκου XVI περιορισθέντος εἰς τὸ νὰ φαίνηται ὅτι ἀγνοεῖ τὴν ἄφιξιν τοῦ ἀνδρὸς ἐν Παρισίοις.

Ἐνταῦθα ἀφίνομεν μικρὰν ἀσθένειαν τοῦ Βολταίρ, καθ' ἣν οἱ ἱερεῖς, la prêtraille, ὅπως ὠνόμαζεν αὐτοὺς προσεπάθησαν παντὶ σθένει νὰ μεταπείσωσιν εἰς τὸν χριστιανισμὸν τὸν ἑτοιμοθάνατον θεϊστὴν, ὅπως ἔλθωμεν εἰς τὸ μεγαλήτερον συμβὰν τῆς ζωῆς του, εἰς τὰς τιμὰς, ὧν οὐδεὶς θνητὸς ἠξιώθη ἐπὶ ζωῆς του.

Τὴν ἡκέραν τῆς πρώτης παραστάσεως τῆς τραγωδίας του Εἰρήνης, ἦτο ἀσθενὴς, πλὴν ἡ ζωηρὰ κρᾶσίς του ὑπερίσχυσε καὶ τὴν 30 Μαρτίου μετέβη εἰς τὸ θέατρον. Ἡ ἡμέρα αὕτη εἶναι ἡμέρα τῆς ἀποθεώσεως τοῦ Βολταίρ. Πρὶν ἡ μεταβῇ εἰς τὸ θέατρον ἐπορεύθη εἰς τὴν Ἀκαδημίαν συνεδριάζουσαν τότε ἐν τῷ Λούβρῳ. Ἐκεῖ πλείονες τῶν δύο χιλιάδων ἀνευφήμησαν αὐτὸν καὶ ἡ Ἀκαδημία ἐν σώματι ἐξῆλθεν εἰς προϋπάντησίν του ἐναντίον τῶν ἐθίμων της. Τὸ ὄχημα μόλις ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ ἐκ τοῦ πλήθους ὅπερ συνωθεῖτο μέχρι τοῦ Θεάτρου τῆς Comedie Francaise, ὅπου ἄλλαι σκηναὶ ζωηρότεραι ἀνέμενον αὐτόν.

Ἐκάθισεν ἐν τῷ θεωρείῳ ὄπισθεν τῆς ἀνεψιᾶς του Mme Denis καὶ τῆς Kas de Villette· πλὴν ὁ λαὸς ζητεῖ νὰ τὸν ἴδῃ καὶ ὁ ἠθοποιὸς Brizard θέτει στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὅστις ἐνμέσῳ τῶν ἀνευφημιῶν τοῦ λαοῦ «Θεέ μου! θέλετε νὰ μὲ φονεύσητε διὰ τόσης δόξης!» λέγει διὰ φωνῆς συγκεκινημένης.

«Αἱ γυναῖκες ἦσαν ὄρθιαι καὶ ἐν τοῖς «διαδρόμοις ὑπῆρχε τόσος κόσμος, ὥστε «ἡ συγκοινωνία κατέστη ἀδύνατος. Οἱ «ἠθοποιοὶ εἶχον ἐξέλθει μέχρι τῆς ἄκρας «τῆς σκηνῆς μὴ δυνάμενοι ἐπὶ εἴκοσι λε«πτὰ νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν παράστασιν· «καὶ ἤδη πολλοὶ ἔκλιναν τὸ γόνυ ὅπως ἴδω«σιν αὐτὸν καλλίτερον. Ἡ αἴθουσα ἐσκο«τίσθη ἐκ τοῦ κονιορτοῦ, ὃν ἤγειρον οἱ θεα«ταὶ εἰσερχόμενοι καὶ ἐξερχόμενοι» λέγει ὁ Grimm.

Μετὰ τὴν παράστασιν ἀνεπετάννυται ἐκ νέου ἡ αὐλαία καὶ ἐπὶ της σκηνῆς φαίνονται οἱ ἠθοποιοὶ μετὰ δαφνῶν καὶ φοινίκων ἀνὰ χεῖρας περὶ τὴν προτομὴν τοῦ Βολταίρ· ἡ δὲ ὑποκριθεῖσα τὴν Εἰρήνην Mme Vestris ἐπαναλαμβάνει δὶς ποίησιν εἰς τιμὴν τοῦ ποιητοῦ. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ Γαλλικὸν Θέατρον παρίστα ἔκτακτον θέαμα οἱ θεαταὶ κατενθουσιασμένοι ἀνευφήμουν φρενητιωδῶς τὸν ποιητὴν, ὃν ὁ κ. de Villette ἐκράτει ὠχρόν, ἄφωνον, κλαίοντα καὶ οἱονεὶ καταβεβλημμένον ὑπὸ τὸ βάρος τῆς τιμῆς.

Ὁ θρίαμβος οὗτος ἐξηκολούθησεν ἐπί τινας ἔτι ἡμέρας· ὅπου ἂν ἐφαίνετο ὁ Βολταὶρ αἱ εὐφημίαι ἤρχιζον ἐκ νέου· ἦτο ζωὴ δόξης μοναδική, ἥτις ὅμως κατέβαλεν καὶ αὐτὸν ἀπέθανεν μετά τινας ἡμέρας, τὴν 30 μαΐου.

Κλείομεν οὕτω τὰς ὀλίγας ταύτας σημειώσεις χωρὶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς λεπτολογίας, εἰς τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ποιητοῦ, οὕτινος τὸν νεκρὸν ἐδίωξαν οἱ ἐχθροί του μέχρις ἐξοντώσεως· διότι σήμερον τὸ κενοτάφειον τοῦ Πανθέου δὲν περικλείει οὐδ' αὐτοῦ, οὐδὲ τοῦ Rousseau τὰ ὀστᾶ καὶ τὴν κόνιν· διεσπάρησαν ταῦτα τῷ 1814 ὑπὸ τῶν ἀσεβῶν χειρῶν τῶν de Puymorin ἓν τινι ἀγρῷ, ὅπου δὲν εὑρέθησαν ἔκτοτε· πλὴν τὰ ἔργα του μένουσιν αἰώνια καὶ ἡ φήμη του διατρέχει τὴν ὑφήλιον εἰς τὸ πεῖσμα τῶν ἱεροσύλων θρησκοδούλων.

Σ. ΣΤΕΦΑΝΟΥ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΦΕΟΥΔΑΛΙΚΟΥ ΠΥΡΓΟΥ.

(Σημειώσεις ἐκ τῆς ἱστορίας)

Γ'.[1]

Ὁ περιωρισμένος οὗτος ἐντὸς τῶν περιφράκτων πύργων βίος, μεθ' ὅλην τὴν εὐτυχῆ ἀπόλαυσιν, τὴν ὁποίαν παρεῖχεν ἡ οἰκογενειακὴ κίνησις, καθίστατο ὁσημέραι ὀχληρότερος. Συνησθάνθησαν συνεπῶς οἱ πυργοδεσπόται τὴν ἀνάγκην, ὅπως ἔλθῃ μέχρις αὐτῶν ἡ κοινωνικὴ ζωή, νὰ ὁλίψωσι τὴν χεῖρα καὶ ἀκούσωσι τὴν παρήγορον λαλιὰν φίλου, ὅστις ἀποτελῶν ἀναγκαῖον μέρος τοῦ οἰκιακοῦ βίου, νὰ ποικίλῃ τὰς μακρὰς καὶ ἀτελευτήτους ὥρας τῆς ἀθυμίας των—ν' ἀποτελῆται ἐκεῖ παρὰ τὴν λαμπυρίζουσαν ἑστίαν κατὰ τὰς ἀγρίας τοῦ χειμῶνος νύκτας εὐρυτέρα τις κοινωνία, ἐν ᾗ τὸ ἀπηυδηκὸς πνεῦμα ν' ἀναλαμβάνῃ τὴν ἰσχὺν καὶ νὰ εὑρ'σκῃ τὴν ἀνάπαυλαν. Οὕτωσὶ κατὰ τὸν ΙΑ' μάλιστα αἰῶνα ἐξένιζεν ὁ πύργος πολυάριθμον συνοδείαν, ἀποτελοῦσαν τὴν πολιτικὴν οὕτως εἰπεῖν αὐτοῦ ὑπηρεσίαν, μικράν τινα αὐλήν. Προσέλαβε δηλαδὴ περὶ ἑαυτὸν ὁ φεουδάρχης, κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν αὐλῶν τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων, σφραγιδοφύλακα, πρωτοστράτορα, ἱερακοτρόφον, διότι ἐξεργόμενος τοῦ πύργου ἤρξατο νὰ ἐπιζητῇ καὶ ἐν τῇ θήρᾳ τὴν ἐπασχόλησιν ἀπὸ τῆς ἀνίας ἥτις κατεκυρίευεν αὐτόν. Εἶχεν ἤδη ὁ πύργος τοὺς ἑαυτοῦ σωματοφύλακας, τοὺς θαλαμηπόλους, ἱπποκόμους καὶ ἀρχιαιτοποιοὺς μετ' οἰνοχόων, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς δὲ ταύτης ἤρξαντο καθιερούμενα καὶ ἀξιώματα νέα, πάντῃ ἄγνωστα τῇ βυζαντινῇ αὐλῇ, ἀποτελοῦντα τοῦ πυργοδεσπότου τὴν ἰδίαν ὑπηρεσίαν — οἱ ὑπασπισταὶ καὶ οἱ pages, ἧς τινος ἀντίστοιχον παρ' ἡμῖν λέξιν δὲν ἔχω πρόχειρον. Ὡς pages ἐλαμβάνοντο ἔφηβοι ἐκ τῆς ὑψίστης κοινωνικῆς περιωπῆς, διαιτώμενοι ἐν αὐτῷ τῷ πύργῳ, ἐν ᾧ ἐλάμβανον τὰ πρῶτα ἐν τῷ στρατιωτικῷ καὶ πολιτικῷ σταδίῳ διδάγματα. Ἡ τιμητικὴ αὕτη θέσις ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἀπαντᾷ ἐν ταῖς αὐλαῖς οὐ μόνον τῶν πλουσίων καὶ εὐγενῶν οἴκων, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς τῶν γάλλων βασιλέων μέχρι καὶ τοῦ ΙΘ' αἰῶνος ἀρχομένου, πολλοὶ δὲ διάσημοι ἄνδρες τῆς Γαλλίας ἐν τῇ ἐνεργῷ πολιτικῇ ὡς pages ἤρξαντο τὸ ἑκυτῶν στάδιον.

Τὸν συνοδείαν ταύτην, ἥτις, ἀποτελοῦσα πολιτικόν τινα μικρόκοσμον, ἴσχυσεν ἵνα ποικίλῃ τὸν ἄχραιρν ἐντὸς τοῦ πύργου βίον, δὲν εἶχον μόνον οἱ ἐπιφανῆ ἐν τῇ περιγραμηνῇ τῆς εὐγενείας κατέχοντες θέσιν, ἀλλ' ἐν γένει πᾶς κύριος ἢ κτήτωρ τιμαρίου ἱκανῶς μεγάλου καὶ ἰσχυροῦ ὅπως συντηρήσῃ ἀξιοπρεπῶς τὴν μικρὰν αὐλήν. Τὰ ἀξιώματα ταῦτα παρείχοντο συνήθως, ὡς αἱ γαῖαι, εἰς τιμάριον εἰς ἄλλους, ἐπίσης ὡς ὁ κύριος, εὐγενεῖς ἢ πλουσίους, καὶ ἐγένοντο ἀφορμὴ, οὐ μόνον μορφώσεως κοινωνίας τινὸς τερπνῆς ἐκεῖ ἔνθα πρότερον μονότονος καὶ πληκτικὸς διήρχετο ὁ βίος, ἀλλὰ καὶ συναπετέλεσαν ἰσχυρὸν σύνδεσμον τῶν φίλων τοῦ πυργοδεσπότου μετ' αὐτοῦ, σύνδεσμον, ὅστις ἐν παντὶ κινδύνῳ ἔμελλε νὰ προασπίσῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσίαν τοῦ οἴκου. Οἱ κατέχοντες τὰ ἀξιώματα ταῦτα ἐπροθυμοποιοῦντο ἵνα τὰ καταστήσωσι διαδοχικὰ, ἵνα ἀσφαλίσωσι δηλαδὴ ὑπὲρ τῶν υἱῶν καὶ τῶν ἀπογόνων τὴν εὔνοιαν τοῦ κυρίου, ὃν ὑπηρέτησαν καὶ μεθ' οὗ συνεμερίσθησαν τῶν αἰματηρῶν ἀγώνων τοὺς κινδύνους καὶ τῶν εὐτυχῶν ἡμερῶν τὰ ἀγαθά.

Ἀλλ' ὡς ὁ ἄνθρωπος ἐξέλθῃ τῆς ἀπομονώσεως καὶ ἐθίσῃ εἰς οἱανδήποτε κοινωνικὴν κίνησιν καὶ ζωὴν, ἀπεκδυόμενος τῶν ἀγρίων ἐνστίκτων καὶ τῶν παθῶν, ἐπιζητεῖ εὐρύτερον ὁρίζοντα, τὴν μεγάλην κοινωνικὴν ἀναστροφὴν, τὸ μέγα σχολεῖον, ἐν ᾧ ἀφυπνίζονται αἱ ἀληθεῖς τάσεις του, αἵτινες ἀκαθέκτως τότε τείνουσι πρὸς τὴν κοινωνικότητα, τὸν ζωογόνον τοῦτον ἀέρα, ὅστις ἐμπνέει τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πρόοδον. Οὕτως ὁ πύργος περιλαβὼν στοιχεῖά τινα τῆς ζωῆς ταύτης, ἤρξατο ἐπιζητῶν, προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐκτενέστερον ὁριζοντα καὶ πλείονα κίνησιν, ἀνοίξας τὰς σιδηρὰς θύρας του εἰς τὰ τέκνα τῶν γειτόνων ὑποτελῶν, τῶν δυστυχῶν τούτων εἰλώτων, οἵτινες ἀπὸ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀθλιότητος, ἐν οἷς εἶχον ἀπομονώσει αὐτοὺς αἱ ἀμαθεῖς σύγχρονοι προλήψεις, οὐδ' ἐτόλμων χθὲς καὶ πρώην νὰ ἐγείρωσι μέχρι τῶν πύργων τὰ πεπονημένα ὄμματα! Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι ἄνθρωποι, ὡς ἐπένευσεν ὁ δεσπότης, ἀφ' οὗ ὡς τιμάριον εἶχον τὰς γαίας, τῶν δοπῶν αἱ πρόσοδοι μετὰ τὴν ἀπότισιν τῶν βαρυτάτων φόρων μόλις ἐπήρκουν εἰς τὴν διατροφὴν τῆς οἰκογενείας αὐτῶν, ὡς παρέχων ὁ πύργος τὴν φιλοξενον αὐτοῦ στέγην εἰς τὰ ῥιγοῦντα ἐκεῖνα καὶ γυμνητεύοντα τέκνα τῆς δυστυχίας, ἠσθάνθησαν τὴν πρώτην ἐπὶ τῆς ζωῆς χαράν, τὴν προάγγελλον ποιάς τινος κοινωνικῆς εὐπραγίας. Ἡ κοινωνικὴ ἀνισότης ἦτο τὸ σκοτεινὸν καὶ μέγιστον χάσμα τὸ ἀποχωρίζον τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ὑποτελεῖς, δυνάμενοι ἤδη νὰ συγκοινωνῶσι μετὰ τοῦ τιμαριώτου διὰ τῶν ἰδίων τέκνων, εἶδον ἱκανοποιουμένην τὴν φίλαυτον τοῦ ἀνθρώπου τάσιν ἵνα βιοῖ εἰς ἀνωτέραν σφαῖραν ἐκείνης, ἐν ᾗ ἡ κοινωνία τὸν ἔταξεν· ἤλπισαν ἐπὶ τῆς ἰσχυρᾶς εὐνοίας τοῦ δεσπότου, ὅστις δὲν ἤθελεν αὐριον τοὺς ἀφαιρέσει τὸ τιμάριον, ἐξ οὗ ἀπέζων, ἵνα τὸ δώσῃ εἰς ἕτερον, καὶ ἐξησφάλιζον τέλεον τοὺς καρποὺς καὶ τὰ εὐτελῆ ἀγαθά των κατὰ τῆς φιλάρπαγος πλεονεξίας τοῦ ἐπιδρομέως, καθ' οὗ ἤθελον τοὺς ὑπερασπίσει οἱ φρουροὶ τοῦ πύργου, ἐν ᾧ ἐδιδάσκοντο καὶ προήγοντο τὰ ἑαυτῶν τέκνα. Τὰ τέκνα ταῦτα συναπετέλουν ἤδη τὴν ἀκολουθίαν τοῦ πύργου, συνανεστρέφοντο μετὰ τῶν τέκνων τοῦ δεσπότου καὶ τῶν εὐγενῶν, καὶ ἡ πατρικὴ τοῦ ὑποτελοῦς καρδία ἠγαλλία καὶ ἠύξετο· οὐ μόνον ηὔξετο ἀλλὰ καὶ ἀφωσιοῦτο εἰς τὸν φεουδάρχην ἐν παντὶ κινδύνῳ καὶ βιωτικῇ ἀνάγκῃ. Εἰς τὴν πίστιν ταύτην τὴν εἰλικρινῆ, εἰς τὴν ἐγκάρδιον τοῦ εὐγνώμονος πατρὸς ἀφοσίωσιν ἀφορῶν ὁ πυργοδεσπότης, παρεῖχεν ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐπικοινωνίας ταύτης, καὶ κατορθῶν ἵνα ἐν τῇ νέᾳ ταύτῃ ζωῇ διασκεδάζηται ἡ πλῆξις τοῦ πρώην βίου, ἰσχυροποίει ἅμα τὸ πολιτικὸν τοῦ κράτος ἐν τῇ τραχῴδει ἐκείνῃ ἐποχῇ καθ' ἣν οὐδεμία ἰσχὺς ἦτο ἀκλόνητος.

Καὶ πρόχειρός τις παραλληλισμὸς τοῦ ἀρχικοῦ ἐν τῷ πύργῳ βίου, τὸν ὁποῖον χαρακτηρίζει ἐν-

(1) Συνέχεια καὶ τέλος. Ἴδε Φύλλον Γ'.

τελῆς ἀπομόνωσις, μετὰ τοῦ νεωτέρου, ὁπότε εἶχεν ἀναπτυχθῆ ἡ κοινωνικὴ πολυπραγμοσύνη, παρέχει τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα, τὰ ὁποῖα παράγει ἡ κοινωνικότης. Τά ἄγρια πάθη κατηνάσθησαν, ἂν μὴ ὁλοσχερῶς ἐλησμονήθησαν, ἐξέλιπον οἱ πλεῖστοι λόγοι τῶν διηνεκῶν ἐπιτοπίων ταραχῶν, καὶ ἐμετριάσθη ἡ μεγάλη ἀπόστασις, ἡ ἐντελῶς ἀποχωρίζουσα τοὺς κατοίκους τοῦ αὐτοῦ τμήματος τῆς γῆς. ἐν ᾗ ἐζοῦν.

Κατὰ τὸν ΙΑ' αἰῶνα, ἀφ' ἧς ὁ υἱὸς τοῦ τιμαριώτου ἢ τοῦ ὑποτελοῦς ὁ υἱὸς, ὁ ἐν τῷ πύργῳ διαιτώμενος, ὑπερέβαινε τὴν ἐφηβικὴν ἡλικίαν, προεχειρίζετο, κατὰ τὰ παρὰ ταῖς γερμανικαῖς φυλαῖς εἰθισμένα, εἰς ἱππότην· κύπτων τὴν κεφαλὴν καὶ γονυκλινῆς ἐδέχετο διὰ χειρὸς τοῦ δεσπότου τὴν στρατιωτικὴν πανοπλίαν *ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς, τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος*, συμπεριλαμβανόμενος ἐν τῇ τάξει τῶν ὑπερμάχων τῆς χώρας, καὶ ὀρείλων ὑπὲρ τὴν ζωὴν νὰ παραφυλάττῃ τὴν τιμὴν καὶ νὰ συνδράμῃ τοὺς ἀσθενεστέρους. Ἡ ἐπίσημος αὕτη πολιτικὴ χειραφεσία ἐπετελεῖτο πανηγυρικώτατα, παρισταμένων πάντων τῶν φίλων τοῦ οἴκου, τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ. Ἐντεῦθεν ἄρχεται νέος βίος ἐν τῷ πύργῳ, οὗτινος αἱ ποικίλαι φάσεις, διαφεύγουσαι τὰ περιωρισμένα ὅρια τῆς παρούσης διατριβῆς, δύνανται νὰ ἀποτελέσωσιν ἰδίαν πραγματείαν.

ΕΥΓ. Γ. ΖΑΛΟΚΩΣΤΑΣ

Η ΠΟΙΝΗ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΕΝ ΕΛΒΕΤΙΑ

Τελευταῖος σταθμὸς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου εἶναι ἡ γενομένη ἐν Ἑλβετίᾳ τὴν 18ην Μαΐου τοῦ ἔτους 1878 ψηφοφορία τοῦ λαοῦ. [1] Τὸ γεγονὸς τοῦτο εἶναι ἄξιον ἰδιαζούσης μελέτης, καθόσον μάλιστα νέαν προσέδωκε ζωὴν καὶ νέα ὅπλα εἰς τοὺς συνηγόρους τοῦ ἰκριώματος, οἵτινες θριαμβευτικῶς ἐπιδεικνύουσι τὴν ἀπόφασιν ἐκείνην τοῦ Ἑλβετικοῦ λαοῦ, καὶ προσπαθοῦσι δι' αὐτῆς νὰ ὑποστηρίζωσι τὸ σαθρὸν καὶ κλονούμενον τῶν ἰδεῶν αὐτῶν οἰκοδόμημα. Ἀλλ' ὁ θέλων νὰ ἐξαγάγῃ

(1) Ὡς γνωστόν, κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ὁ Ἑλβετικὸς λαὸς ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ ἄρθρου 65 τοῦ Συντάγματος τοῦ καταργήσαντος τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου.

ἔκ τινος ἱστορικοῦ γεγονότος συμπεράσματα ἀληθῆ καὶ χρήσιμα, ὀφείλει μὴ ἀρκούμενος εἰς τὴν κατ' ἐπιφάνειαν μόνον ἐξέτασιν νὰ εἰσδύσῃ βαθύτερον, καὶ ἀνερευνῶν τὰ αἴτια ἅτινα παρήγαγον τὸ πρὸ ὀρθαλμῶν ἀποτέλεσμα, νὰ ἀποδώσῃ εἰς αὐτὸ τὴν ἀληθῆ σημασίαν καὶ βαρύτητα. Τοῦτο βεβαίως ἀπορεύγουσι νὰ πράξωσιν οἱ συνηγοροῦντες ἔτι ὑπὲρ τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου καθὸ ἐπιβλαβὲς τῇ ἰδέᾳ ὑπὲρ ἧς ἀγωνίζονται· ἀλλ' ὅσοι μετὰ ὁρμῆς ἐπιζητοῦσι τὴν κατάργησιν ποινῆς τὴν ὁποίαν ὁμορφώνως καταδικάζουσιν ἡ φιλανθρωπία, ὁ πολιτισμός, καὶ ἡ ἐπιστήμη, ὀφείλουσι νὰ ἐπιδοθῶσι καὶ εἰς τὴν ἔρευναν ταύτην, ἵνα οὕτω ἀπογυμνώσωσι τοὺς πολεμίους καὶ τοῦ τελευταίου αὐτῶν ὅπλου. Τοῦτο θέλω ἐπιχειρήσει ἐνταῦθα διὰ βραχέων.

Ἐν τῇ κατ' ἐξοχὴν φιλελευθέρᾳ καὶ προοδευτικῇ τῆς Ἑλβετίας χώρᾳ ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἤρξατο ἀναρκινομένη ἡ πρὸς τὴν κατάργησιν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου νομοθετικὴ τάσις· μία ἔτι ἀπόδειξις, ὅτι ἡ βελτίωσις καὶ ἡ πρὸς τὸ ἠπιώτερον τροπὴ τῶν ποινικῶν θεσμῶν συνδέεται στενῶς καὶ συμβαδίζει μετὰ τῆς ἀναπτύξεως καὶ προόδου τῶν πολιτικῶν ἐλευθεριῶν· [1] οὕτω βλέπομεν τὴν κατάργησιν ταύτην πραγματουμένην ἀπὸ τοῦ 1848 ἐν Φρειβούργῳ, τῷ 1854 ἐν Νεχχάτελ, τῷ 1860 ἐν Ζυρίχῃ, τῷ 1871 ἐν Γενεύῃ, καὶ κατὰ τὰ ἑρεξῆς ἔτη ἐντισιν ἄλλοις ἐκ τῶν ὁμοσπονδιακῶν κρατῶν. Κατὰ τὴν γενομένην δὲ τῷ 1874 ἀναθεώρησιν τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ Συντάγματος, ἡ κατάργησις ἐπεξετάθη καθ' ὅλην τὴν Ἑλβετίαν καθιερωθεῖσα διὰ τοῦ ἄρθρου 65ου, ὡς ἑπεται.

«Ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου καταργεῖται.

Διατηροῦνται ὅμως αἱ διατάξεις τοῦ στρατιωτικοῦ ποινικοῦ κώδικος. . .

Αἱ σωματικαὶ ποιναὶ καταργοῦνται».

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ὑπῆρξε τὸ προϊὸν ὡρίμου σκέψεως καὶ περωτισμένης μελέτης· ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου πρὸ πολλοῦ χρόνου εἶχεν ἀποσβεσθῆ ἐκ τῶν ποινικῶν κωδίκων πολλῶν ὁμοσπονδιακῶν κρατῶν, ἐν ἄλλοις δὲ καίτοι νόμῳ ὁριστικῶς ἀπαγορευμένη, πράγματι οὐδέποτε ἐξετελεῖτο· οὕτω εἰς 14 κράτη ἀπὸ τοῦ 1832 οὐδεμία ἐκτέλεσις εἶχε λάβει χώραν. Οὐχὶ λοιπὸν ἁπλῶς λόγοι φιλανθρωπίας καὶ προοδευτικῶν τάσεων ἐπιδείξεις, ἀλλὰ σκέψεις σοβαραὶ ἐπὶ μακρᾶς στηριζόμεναι πείρας, ὑπηγόρευσαν εἰς τοὺς νομοθέτας τοῦ

(1) Montesquieu. Delsprit des lois livr VI. Ch. IX.

1874 τὴν ἐν τῷ συντάγματι εἰσαγωγὴν τῶν διατάξεων ἐκείνων.

Ἀλλ' ἂν ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ ἄρθρον 65 οὐδὲν παρεῖχε τὸ ἄξιον μορφῆς, προσέκρουσεν ὅμως εἰς ἑτέραν ἀρχὴν τὴν τῆς νομοθετικῆς ἐλευθερίας τῶν ἀποτελούντων τὸν ὁμοσπονδιακὸν σύνδεσμον τῆς Ἑλβετίας κρατῶν. Ὡς γνωστόν, ἑκατὸν ἐξ αὐτῶν ἔχει ἴδιον ποινικὸν κώδικα καὶ πλήρη ἀνεξαρτησίαν ἐν τῷ κύκλῳ τούτῳ τῆς νομοθετικῆς ἐνεργείας. Ἀλλὰ τὴν ἀρχὴν ταύτην προσέβαλε καιρίως τὸ ἄρθρον ἐκεῖνο τοῦ συντάγματος, καθόσον ἐπέβαλεν, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ἀπὸ τῶν ποινικῶν κωδίκων ἐξάλειψιν τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, καὶ ἦτο ὅθμα γενναῖον πρὸς τὴν ἑνοποίησιν τῶν ποινικῶν θεσμῶν, τὴν ὁποίαν μεγάλη μερὶς ὑποστηρίζει καὶ ἐπιζητεῖ ἐν Ἑλβετίᾳ, ἀποκρούει δὲ καὶ πολεμεῖ ἑτέρα μερὶς τοσούτῳ μᾶλλον ἰσχυρὰ καὶ πολυάριθμος καθόσον ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ λαοῦ διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῶν περὶ ἀποκεντρώσεως, αὐτοκυριαρχίας καὶ ἐλευθερίας ἰδεῶν. Ἕνεκα τούτου τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἄρθρον ἐγένετο τὸ πεδίον τοῦ μεταξὺ τῆς ποινικῆς ἑνοποιήσεως καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐλευθερίας τῶν κρατῶν ἀγῶνος· οἱ ὑπὲρ τῆς δευτέρας ταύτης ἀρχῆς συνηγοροῦντες δὲν ἠδύνανατο νὰ ἡσυχάσωσιν ἐφ' ὅσον διετηρεῖτο ἐν τῷ Συντάγματι, ἡ διὰ τῆς καταργήσεως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου προαγωγὴ τῆς πολεμίας ἀρχῆς. Καὶ ἰδοὺ ἐν ἐκ τῶν αἰτίων ἅτινα ἐπήνεγκον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς 18ης Μαΐου 1878 καθ' ἣν ἡμέραν ἡ πλειοψηφία τοῦ Ἑλβετικοῦ λαοῦ ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς ἀναθεωρήσεως τοῦ καταργοῦντος τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου ἄρθρου 65.

Οἱ ὑπέρμαχοι τῆς νομοθετικῆς ἀποκεντρώσεως δὲν ἠδύναντο βεβαίως νὰ ἐπιτύχωσι κατακληλότερον χρόνον ἐνεργείας, καθόσον κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, μέγας ὑπῆρχεν ἀναβρασμὸς ἐν ταῖς ψυχαῖς τοῦ λαοῦ ἕνεκα βαρέων τινων ἐγκλημάτων. Εἶναι τοῦτο φυσικὴ συνέπεια, μετὰ τῆς προόδου τῆς κοινωνικῆς ἀναπτύξεως, μετὰ τῆς λεπτύνσεως καὶ τοῦ ἐξευγενισμοῦ τῶν ἠθῶν νὰ συναυξάνῃ καὶ ἡ πρὸς τὸ ἔγκλημα ἀποστροφὴ καὶ ἡ ἐκ τούτου συγκίνησις. Ὅσῳ πλειότερον ἐξημεροῦται καὶ ἠθικῶς προάγεται λαός τις, τόσῳ ζωηροτέραν αἰσθάνεται ἐντύπωσιν ἐπὶ τῇ διαπράξει ἀπεχθῶν ἐγκλημάτων. Ἐν τοιαύτῃ ἀγανακτήσει κατὰ τοῦ ἐγκλήματος ἐκυμαίνοντο τότε τὰ πνεύματα τοῦ Ἑλβετικοῦ λαοῦ· ἦτο λοιπὸν ἡ στιγ-

Ο ΝΑΠΑΠ

(Θεατρικὴ Ἐπιθεώρησις.)

Ι

Πολλοὶ βεβαίως παρ' ἡμῖν ἀνέγνωσαν τὴν μυθυστορίαν ταύτην τοῦ συγγραφέως τῶν ἐν ἐξορίᾳ βασιλέων, οὕτινος τοσαῦται ἀριθμοῦνται ἐκδόσεις. Ἀλλ' εἶναι τῳόντι μυθιστορία ὁ Ναπὰπ ἢ μᾶλλον ἀληθὴς ἱστορικὴ μελέτη καὶ περιγραφὴ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς αὐτοκρατορίας; Οἱ εὑρόντες πρὸ ἡμῶν τὴν κλεῖδα τοῦ ἀποκρύφου τούτου ἔργου, οἱ μαντεύσαντες τοὺς ὑπὸ ἄλλο ὄνομα κρυπτομένους ἥρωας τοῦ κ. Daudet καὶ τὰ ὑπαινισσόμενα γεγονότα, εἰπον ὅτι ἀντὶ μυθιστορίας ἠδύνατο νὰ ὀνομασθῇ καθ' ἕλιον ἀπομνημονεύματα τῆς συγχρόνου ἱστορίας. Ἀληθῶς τοιοῦτον εἶναι τὸ ἔργον τοῦ ὀνομαστοῦ συγγραφέως, ὅστις ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογίᾳ, ἐὰν μὴ τὴν πρώτην, κατέχει ὅμως ἐπίζηλον θέσιν.

Ὁ Ναπὰπ ἀπὸ τῆς Σκηνῆς! Ἡ μεγάλη αὕτη ζωγραφία τοῦ κ. Daudet!

Διατί ὄχι; Δὲν εἴδομεν ἀπὸ τῆς Σκηνῆς τοὺς Ἀθλίους τοῦ Βίκτωρος Οὐγὼ καὶ τὴν Παναγίαν τῶν Παρισίων; Δὲν εἴδομεν τὰ ἔργα τοῦ Σύη καὶ τῆς Σάνδ, τὰς περιηγήσεις τοῦ Jules Verne καὶ ἐπὶ τέλους τὸ Assommoir τοῦ κ. Ζολᾶ;

Ἀλλ' εἰσὶ σκηναὶ μεμονωμέναι, αἵτινες αὐταὶ καθ' ἑαυτὰς δύνανται νὰ κινήσωσι τὸν ἔλεον, ἀλλ' ὑπάρχουσι τοσοῦτοι ἥρωες ὅσαι καὶ σκηναὶ, τοσαῦται πράξεις ὅσοι καὶ ἥρωες. Οὔτε ὑπάρχει ἡ δραματικὴ ἑνότης τοῦλάχιστον ἐν αὐτῇ τῇ πράξει, ἀφ' οὗ ἡ τοῦ χρόνου καὶ τόπου κατηγγήθη ἐπ.σήμως.

Εἰς τὰ δράματα ταῦτα νομίζει τις ὅτι ἵσταται πρὸ τῆς σκηνῆς πανοράματός τινος, ὅπου ὄπισθεν τοῦ φακοῦ βλέπει διαδεχομένας τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην ἱστορικὰς ἢ μυθολογικὰς εἰκόνας. Ἐνταῦθα τὰς εἰκόνας ἀναπληροῦσι ζῶντα καὶ κινούμενα πρόσωπα—οἱ ἠθοποιοί.

Τοιοῦτος κατ' ἀνάγκην εἶναι καὶ ὁ Ναπὰπ, τοῦ ὁποίου διασκευαστὴς ὑπῆρξεν ὁ κ. Gondinet ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἐλευθέρων.

Ὁ Βερνάρδος Ἰανσουλαὶ ὁ ἐπωνομασθεὶς Ναπὰπ, πλουτίσας ἐν Τύνιδι ἦλθεν εἰς Παρισίους; μὲ 50,0000 εἰς τὸ θυλάκιόν του ν' ἀπολαύσῃ τῶν ἡδονῶν τῆς High-life τοῦ Παρισίνου κόσμου. Εἰς τὴν μεγάλην ταύτην τοῦ κόσμου πρωτεύουσαν προηγήθη αὐτοῦ ἡ φήμη τῶν ἑκατομμυρίων του καὶ ἰδοὺ ὁ Ναπὰπ εἶδεν ἀίφνης ἑαυτὸν περικυκλούμενον ὑπὸ νέφους παρασίτων. Εὐγενεῖς καὶ μεγαλόσχημοι ἀριστοκράται, ἐπίσημοι τραπεζῖται, διευθυνταὶ θεάτρων ἑτοίμων πάντοτε εἰς πτώχευσιν συμφέροντος κολάκων ἀμφοτέρων τῶν φύλων ἐπορθαλμιῶντες τὰ πλοῦτη του, κατέκλυζον τὰς αἰθούσας αὐτοῦ ἀπὸπρωΐας μέχρι νυκτός.

Ὁ Ναπὰπ κατήγετο ἐκ τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας, ἦτο εἰλικρινής, εὐθυς, ἁπλοῦς, ἀφελὴς καὶ ἡ ἀφέλεια αὐτοῦ, μεθ' ἧς ἀφέθη νὰ γενῇ τὸ ἔρμαιον τῶν ἀπανταχόθεν συναθροισθέντων εἰς τὴν αὐλήν του τυχοδιωκτῶν ἐπισύρει κατ' αὐτοῦ τὴν περιφρόνησιν Εἷς ἀπρὸς ὁ Τζέγκινς ἐσκέφθη πρῶτος νὰ ἐμπορευθῇ τὴν φιλοδοξίαν καὶ ἀφέλειαν τοῦ ἀτυχοῦς νεοπλούτου, παροτρύνων αὐτὸν νὰ προστατεύσῃ διὰ τῶν χρημάτων τὸ πρώτυπον βρεφοκομεῖον, οὗτινος ἦτο ὁ διευθυντής, ὑποσχόμενος εἰς αὐτὸν τὸ παράσημον τῆς Λεγεῶνος.

Νομίζει τις μέχρι τινὸς τῳόντι ὅτι ὁ Τζέγκινς εἶναι ὁ ἀληθὴς εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ἀποδεικνύεται καὶ οὗτος οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν ἄλλων ἀγύρτης.

Αἱ αἴθουσαι ἐκεῖναι εἶναι τὸ συνεντευκτήριον τῶν παρασίτων, οἵτινες ἔρχονται ἀπὸ τῶν τεσσάρων ἄκρων τῶν Παρισίων. Ἕκαστος περιμένει τὴν σειράν του ἐνεδρεύων, νὰ λάβῃ τὸν Ναπὰπ ἀπὸ τοῦ βραχίονος καὶ νὰ εἰσέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς μίαν ἐκ τῶν μᾶλλον ἀποκέντρων αἰθουσῶν ὅπως τῷ ὑποβάλῃ τὰ σχέδιά του. Μετὰ τὸν Τζέγκνς ἔρχεται ἡ σειρὰ τοῦ Παγανέττη ἐκ τοῦ Porto-Vecchio, τοῦ πανούργου τούτου διευθυντοῦ τῆς Caisse territoriale, ὅστις εἶχε μετὰ τοῦ Μομπαβὼν καταβροχθίσει σπουδαῖα κεφάλαια ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἀνορύξῃ ὁλόκληρον τὴν Κορσικήν, τὰ ἐν αὐτῇ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου, τὰ λατομεῖά της, νὰ λάβῃ τὸ μονοπώλιον τῶν σιδηροχώρων της ὑδάτων, ἀκόμη καὶ τῶν φελλῶν τῶν δασῶν της. Τὰ σπαταληθέντα ἑκατομμύρια ὁ Ναπὰπ μόνος ἠδύνατο νὰ ἀναπληρώσῃ.

Μετὰ τὸν Παγανέττη ἤρχετο ὁ γέρων Schwalbach νὰ τῷ προμηθεύσῃ ὡραίαν τινὰ εἰκόνα ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦδουκὸς τοῦ Μορᾶ, οὗτινος ὁ Ναπὰπ ἦτο ὁ θαυμαστής, ἢ ὁ ἐπαρχιώτης ἐφημέρ.ος νὰ τῷ ζητήσῃ χρήματα διὰ τὴν ἀνοικοδόμ.σιν τοῦ ναοῦ του. Μετ' αὐτὸν ἤρχετο ἄλλο, καὶ πάλιν ἄλλος. Μετὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην παρέλασιν ὁ Ναπὰπ ἐνέμεινεν ἑαυτὸν ἀπηλλαγμένον, ἠδύνατο νὰ ῥοφήσῃ ἐπὶ τέλους τὸν καφέ. Ἀλλ' ὄχι! διότι ἰδοὺ προσέρχεται ἕτερος, κομιστὴς ἐπιστολῆς ἐκ τοῦ saint-Romans. Ἀλλ' οὗτος εἶναι ὁ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος πάντων, διότι ἐκείνη, ἥτις συνεστᾷ αὐτὸν εἰς τὴν προστασίαν τοῦ Ναπὰπ εἶναι ἡ μήτηρ του. Καὶ ὁ Παῦλος Γερὺ, ὁ νέος δικηγόρος ἔσεται ἀπὸ τοῦδε ὁ προστατευόμενος τοῦ Ναπάπ.

Ἐκ τῆς Κορσικῆς μετ' ὀλίγον διὰ τῶν χρημάτων ὁ Ναπὰπ ἐκλέγεται βουλευτής· ἀλλὰ τῇ; τιμῇς τ

μὴ λίαν ἀρμοδία πρὸς τὸν κατὰ τοῦ ἄρθρου 65 πόλεμον. Μετὰ τῶν θλιβερῶν ἐκείνων τοῦ λαοῦ ἐντυπώσεων, μετὰ τῶν αἰσθημάτων τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀγανακτήσεως συμμαχήσασα ἡ ἰδέα τῆς νομοθετικῆς τῶν κρατῶν ἐλευθερίας ἀπετέλεσαν τὴν πλειονότητα τῆς 18ης Μαΐου 1878.

Χάριν ἁπλῶς ἱστορικῆς ἀκριβείας παραθέτω ὧδε ἐν τῶν ἐγκλημάτων ἐκείνων ἅτινα τοσοῦτον συνετάραξαν τὸ δημόσιον πνεῦμα. Ἡ γυνὴ Berger ἐπιθυμοῦσα νὰ ἔλθῃ εἰς γάμον καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἀποκρύψῃ ἄλλως ἀπὸ τοῦ μέλλοντος συζύγου τὴν τοῦ καρπὸν τοῦ πρώτου ἀθεμίτου ἔρωτός της, ὡραίαν δεκατριέτιδα κόρην, ἀπεράσισε νὰ ἐξαφανίσῃ αὐτήν. Μίαν ἡμέραν, ἀναγγείλασα εἰς τοὺς γονεῖς της ὅτι σκοπεύει νὰ ἀποστείλῃ τὴν θυγατέρα της εἰς Γερμανίαν ἀνεχώρησεν ἐκ Βέρνης καὶ τὴν ὀγδόην ἐσπερινὴν ὥραν ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμὸν τῆς Φριεβούργης. Εἰς μικρὰν ἀπὸ τοῦ σταθμοῦ τούτου ἀπόστασιν ὑπάρχει ὡραῖον δάσος. Ἐκεῖ ἐβάδισε μετὰ τῆς μικρᾶς κόρης καὶ ἔστη ὑπὸ στέγασμά τι ἐκ σανίδων. «Κελίνη, τῇ εἶπε θέλω νὰ ὑπνοδευθῶ, ἀλλ' ἐνόσῳ σὺ εἶσαι ἐν τῇ ζωῇ, μὲ ἐμποδίζεις νὰ πράξω τοῦτο· θέλω νὰ ἀποθάνῃς» . . . Ἡ μικρὰ κόρη ἠτένισε μετ' ἀπορίας τὴν μητέρα της καὶ εἶπε δακρύουσα «θέλω νὰ ἀποθάνω, ἀφοῦ τοῦτο θὰ σοὶ προξενήσῃ εὐχαρίστησιν». Ἡ κακοῦργος μήτηρ δὲν ἐδίστασε τότε νὰ περιβάλῃ διὰ βρόχου τὸν λαιμὸν τοῦ τέκνου της καὶ νὰ σρίγξῃ αὐτόν. Ἡ κόρη ἐξέβαλε κραυγὴν φοβερόν. Τότε ἡ μήτηρ ὁρμᾷ καὶ διὰ τῶν ἰδίων της χειρῶν ἀποπνίγει τὴν θυγατέρα της· εἶτα ἀναρτᾷ αὐτὴν ἀπὸ δοκοῦ, θέτουσα συγχρόνως ἐν τῷ θυλακίῳ της ἐπιστολὴν ἐν ᾗ δήθεν ἡ κόρη ἐδήλου ὅτι αὐτοκτονεῖ, ἕνεκα τῶν κακῶν πρὸ αὐτὴν τρόπων τῶν γονέων της. Τὸ ἔγκλημα ἀνεκαλύφθη καὶ ἡ αὐτουργὸς ὁδηγήθη εἰς τὰς φυλακὰς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἀγανακτοῦντος πλήθους μεταξὺ τοῦ ὁποίου διεκρίνοντοαί γυναῖκες, αἵτινες ὤμησαν ἐπὶ τῆς φερούσης τὴν ἔνοχον ἀκάξης ὡσεὶ ζητοῦσαι νὰ κατασπαράξωσι τὴν ἄσπλαγχνον μητέρα.

Κατόπιν καὶ ἄλλων τινῶν ἴσης βαρύτητος ἐγκλημάτων ἐν δημοσίαις συνεθρίσεσι καὶ διὰ πολλῶν πρὸς τὰς Βουλὰς ἀναφορῶν ἐζητήθη ἡ ἀναθεώρησις τοῦ ἄρθρου 65 καὶ ἡ ἀνίδρυσις τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Ὁ δὲ βουλευτὴς Freuler εἰσηγήσασο τὴν ἑξῆς πρότασιν. «Τὸ ἄρθρον 65 τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συντάγματος καταργεῖται. 2ον Ἀντικαθίσταται ὑπὸ τοῦ ἑπομένου ἄρθρου. Ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου δὲν δύνατται νὰ ἐπιβληθῇ, ἐν τῷ ὁμοσπονδιακῷ ἐδάφει, ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἐγκλημάτων».

Ἡ ἐξέτασις καὶ ἡ μελέτη τῆς προτάσεως ταύτης ἀνετέθη εἰς τὸ ὁμοσπονδιακὸν συμβούλιον (Conseil Fédéral) ἐπιφορτισθὲν νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὰς Βουλὰς ἔκθεσιν περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἐρευνῶν του· τὸ συμβούλιον ἔθετο πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ ζήτημα, ὡς ἑξῆς. «Εἶναι ἀληθὲς ὡς ἰσχυρίζονται οἱ ἀναφερόμενοι καὶ ἡ πρότασις τοῦ κ. Freuler ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ νέου συντάγματος γενομένη πεῖρα ἀπέδειξεν ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ Ἑλβετικοῦ λαοῦ δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὴ κατργήσεως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου, καὶ ὅτι ἑπομένως ἡ ἀνίδρυσις τούτης καθίσταται ἀναγκαία»; Πρὸς ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος τούτου καὶ ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας ἐπεδόθη τὸ συμβούλιον εἰς πολλὰς καὶ ἐπιμόχθους ἐρεύνας. Ἀπέστειλε πανταχοῦ τοῦ κράτους ἐγκυκλίους δι' ὧν ἐζήτει πάσας τὰς ἀναγκαίας πληροφορίας, συνέλεξε μετὰ πάσης ἀκριβείας τὰ ἐξαγόμενα τῆς ποινικῆς στατιστικῆς τῶν τελευταίων ἐτῶν ἐν παραβολῇ πρὸς τὰ τῶν προηγουμένων, συνέκρινε τὴν ἐν Ἑλβετίᾳ κατάστασιν τῆς ποινικῆς κινήσεως πρὸς τὴν τῶν ἄλλων κρατῶν, ἐξήτασε τέλος ὅλα τὰ γεγονότα τὰ δυνάμενα νὰ διαφωτίσωσι τὸ ὑπὸ μελέτην θέμα καὶ ταῦτα πάντα διὰ μακρῶν ἀνέλυσεν ἐν τῇ πρὸς τὰς Βουλὰς ἐκθέσει του συμπεράσματι, ὡς ἕπεται.

1ον Τὰ ἐγκλήματα καὶ προπάντων ὁ φόνος ὑπέστησαν, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, αὔξησίν τινα ἐν Ἑλβετίᾳ.

2ον Ἡ αὔξησις αὕτη παραβαλλομένη πρὸς τὴν παραχθεῖσαν εἰς γείτονα κράτη, ὅπου ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου ἐπιβάλλεται, οὐδὲν ἔχει τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ ἐπίφοβον· ἀναλόγως, ἡ αὔξησις αὕτη εἶναι μικροτέρα.

3ον Οὐδὲν θετικὸν γεγονὸς ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀναμρισβήτητος αὕτη αὔξησις τῶν ἐγκλημάτων, ἐν Ἑλβετίᾳ, εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς καταργήσεως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου.

Δυστυχῶς ὅμως αἱ Βουλαὶ, ὑφιστάμεναι τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης, δὲν ἔδωκαν τὴν δέουσαν προσοχὴν εἰς τὴν ἔκθεσιν τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου, οὖσαν τὸ πόρισμα τοσούτων σκέψεων καὶ ἐρευνῶν, ἀλλ' ἀπεράσισαν, κατὰ τὸ Σύνταγμα, νὰ ὑποβάλωσι τὸ ζήτημα εἰς τὴν ψῆφον τοῦ λαοῦ, ὅστις, ὡς εἴδομεν, ἀπεράνθη ὑπὲρ τῆς ἀναθεωρήσεως διὰ ψήφων 290,485 κατὰ 181,588. Τὴν τοιαύτην διὰ τῆς ψήφου τοῦ λαοῦ ἐπίλυσιν τοῦ ζητήματος ζωηρῶς ἐπικρίνει ὁ Κάρολος Λουκᾶς ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν τῶν ἠθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν ἐκθέσει του.[1] «Συνήθεια, λέγει, ὑπάρχει παρ' ὅλοις τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς, ὡς ὁ διάσημος Μαζτσίνης ὑπουργὸς τῆς δικαιοσύνης ἐν Ἰταλίᾳ ἐσχάτως ἔδωκεν ἀξιομνημόνευτον παράδειγμα, ὁσάκις θέλωσι νὰ εἰσαγάγωσι μεταρρυθμίσεις ἐν τῇ ποινικῇ αὐτῶν νομοθεσίᾳ, νὰ ἐπικαλῶνται τὰ φῶτα τῶν νομοδιδασκάλων, τῶν δημοσίων ἀρχῶν, τῶν καθηγητῶν τῶν Πανεπιστημίων, τῶν μελῶν τῶν σοφῶν ἑταιριῶν, τῶν δημοσιολόγων, καὶ ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὅλων ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν οἵτινες διὰ τῆς εἰδικότητος τῶν σπουδῶν των καὶ τῆς γενικότητος τῶν γνώσεων των παρέχουσι σπουδαῖα ἐχέγγυα περὶ τῆς εἰς τὰς γνώμας αὐτῶν ὀρειλομένης πίστεως. Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω τὴν καινοτομίαν τοῦ ἑλβετικοῦ συντάγματος τὸ ὁποῖον καλεῖ τὸν λαὸν εἰς λύσιν ζητημάτων τοιούτων, οἷον τὸ περὶ καταργήσεως ἢ διατηρήσεως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ δὲν εἶναι πάντοτε φωνὴ Θεοῦ. Σήμερον ἀνακράζει «ὡσαννὰ» καὶ αὔριον «σταύρωσον αὐτόν». Ὁ λαὸς δὲν ἔχει τὴν ἐπιστήμην ἔμφυτον· ἐν τῇ πνευματικῇ, φιλοσοφικῇ καὶ ἠθικῇ τάξει ἡ ἀρμοδιότης του εἶναι ἀπαράδεκτος. Δὲν πρέπει νὰ τῷ θέτωμεν ζητήματα ἅτινα ἀπαιτοῦσιν ἱστορικὴν πολυμάθειαν, περισσεμμένην μελέτην, καὶ πρακτικὰς παρατηρήσεις· διότι ὁ λαὸς δὲν ἐμπνέεται εἰμὴ ἐκ τῶν ἐντυπώσεων καὶ συχνάκις μάλιστα ἐκ τῶν στιγμιαίων παθῶν.» Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ σοφοῦ τῆς ποινικῆς ἐπιστήμης ἐργάτου περιέχουσιν ἀλήθειαν ἣν οὐδεὶς δύναται νὰ ἀμρισβητήσῃ. Ἡ δημοσία γνώμη, ὅσον καὶ ἂν θεωρηθῇ πεφωτισμένη, οὐδέποτε ἐρευνᾷ οὐδὲ ζητεῖ τὰς ἀληθεῖς τῶν πραγμάτων αἰτίας, ἀλλ' ἀρκουμένη εἰς τὸ φαινόμενον συγκλίς παρασύρεται καὶ πλανᾶται. Ἐν τῇ ἐξάψει ἐκείνῃ τοῦ πάθους, ἐν τῇ συγκινήσει τοῦ τρόμου καὶ τῆς ἀγανακτήσεως κατὰ τῶν τελεσθέντων τότε δεινῶν ἐγκλημάτων εὑρόντες τὸν λαὸν οἱ ὁπαδοὶ τῆς νομοθετικῆς ἀποκεντρώσεως τῷ ἐψιθύρισαν εἰς τὸ οὖς· θέλεις τὴν κατάπαυσιν τῶν ἐγκλημάτων; Ἀνίδρυσον τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, κατάργησον τὸ ἄρθρον 65. Τὴν ἰδέαν ταύτην

1 Seances et travaux de l' Academie des Sciences Morales et politiques (Tome 12. Octobre).

ἤρπασεν ὁ λαός, ἄνευ περαιτέρω ἐρεύνης, καὶ ἐκ τούτου τὸ ἀποτέλεσμα τῆς 18ης Μαΐου 1878.

Ὅτι ἡ κατάργησις τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου δὲν ἐπήνεγκε τὴν αὔξησιν τῶν ἐγκλημάτων λαμπρῶς ἀπεδείχθη ἐκ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ συμβουλίου, περὶ ἧς ἀνωτέρω εἶπον. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου, καὶ οἱ ἐπισημότεροι τῆς ἐπιστήμης, ἐν Ἑλβετίᾳ, ἀντιπρόσωποι, ἐπολέμησαν τὴν ἰδέαν ταύτην, καὶ ἀπεράνθησαν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ ἄρθρου 65, ὡς ὁ ἐν Βέρνῃ καθηγητὴς τοῦ δικαίου κ. Stilly ὅστις, ἐν δημοσίᾳ συνελεύσει, εὐγλώττως ἀνέπτυξε τοὺς κατὰ τῆς ἀνιδρύσεως τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου λόγους· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ζυρίχης καθηγητὴς κ. Alois d' Orelli,[1] κεκραυγμένος συνήγορος τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ἀναθεώρησις τοῦ ἄρθρου 65 δὲν ἐζητήθη ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, καὶ ὅτι ἡ πεῖρα τεσσάρων ἐτῶν δὲν ἤρκεσε νὰ ἀποδείξῃ τὴν ἀνάγκην τοιαύτης ἀνεθεωρήσεως. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ἡ ψῆφος τοῦ Ἑλβετικοῦ λαοῦ δὲν καθωδηγήθη ὑπὸ τῶν φώτων τῆς πείρας καὶ τῆς ἐπιστήμης, οὐδ' ὑπὸ σκέψεώς τινος σοβαρᾶς, ἀλλ' ἦτο ἀπόρροια τυχαίων ἐντυπώσεων καὶ συναισθημάτων, τῶν ὁποίων ἐπωφεληθεῖσα ἡ μερὶς τῆς νομοθετικῆς ἀποκεντρώσεως ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ της. Καὶ τῳόντι, διὰ τῆς ψηφοροφίας ἐκείνης δὲν ἐπῆλθεν, ὡς τινες νομίζουσιν, ἡ ἀνίδρυσις τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου ἐν Ἑλβετίᾳ, ἀλλὰ τὸ status quo ante, τουτέστιν ἡ πρὸ τοῦ συντάγματος τοῦ 1874 ὑπάρχουσα νομοθετικὴ κατάστασις. Οὕτω δὲ, μένουσιν ἐλεύθερα, ὡς ἦσαν καὶ τότε, τὰ ὁμοσπονδιακὰ κράτη νὰ καταργήσωσιν ἢ ἀνιδρύσωσι τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου. Τὸ τελικὸν λοιπὸν ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ θρίαμβος τῶν ὑπὲρ τῆς νομοθετικῆς ἀποκεντρώσεως ἀγωνιζομένων.

Ἰδοὺ τίνα τὰ αἴτια τὰ ἐπενεγκόντα τὸ γεγονὸς τῆς 18ης Μαΐου 1878, ὅπερ τοσοῦτον ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας τῶν ὀλίγων ἔτι ἐναπομεινάντων συνηγόρων τῆς ποινῆς τοῦ θανάτου. Ἰδοὺ ἡ ἀληθὴς αὐτοῦ σημασία, ἐξ ἧς βεβαίως οὐδὲν δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ συμπέρασμα κατὰ τῆς καταργητικῆς ἀρχῆς, οὐδὲ νὰ θεωρήσῃ αὐτὴν καθ' ἓν βῆμα ὀπισθοχωρήσασαν. Ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου δὲν ἔχει πλέον θέσιν ἐν τῷ μέσῳ τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν, ἀφοῦ οὐ μόνον θεωρητικῶς τὸ ἄδικον αὐτῆς ἀπεδείχθη, ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς ὅτι οὐδεμίαν ἐκπληροῖ ἀνάγκην κοινωνικήν, οὐδὲ συντελεῖ πως εἰς τὴν πρόληψιν τοῦ ἐγκλήματος. Ἐν Γαλλίᾳ ὅπου ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου ὑφίσταται συμβαίνουσιν ἀπό τινος τὰ στυγερώτερα ἐγκλήματα. Ὁ φόβος τοῦ ἰκριώματος δὲν ἐκώλυσε κατὰ τὸ ἔτος 1878 τοὺς Barrè καὶ Lebiez νὰ διαμελίσωσι μετ' ἀνατομικῆς ἀκριβείας τὴν δυστυχῆ γυναῖκα Gillet, οὐδὲ τὸν κακοῦργον Πρεβῶ, τοῦ ὁποίου λίαν ἐσχάτως, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἡ δίκη συνεκίνει τὴν Παρισινὴν κοινωνίαν νὰ τεμαχίσῃ τὸν δυστυχῆ Δενοῦλ, ἐπιφυλαττόμενος κατόπιν νὰ βράσῃ τὴν κεφαλήν. Ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου δὲν προλαμβάνει τὸ ἔγκλημα, ἀλλ' ἡ, ὅσον ἔνεστιν, εὐρυτέρα καὶ τελειοτέρα διάδοσις τοῦ ἐνεργητικοῦ τῆς ἐπαιδεύσεως φωτός. Ἐνόσῳ ὑπάρχουσιν ὄντα λησμονούμενα ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἐν τῷ σκότει τῆς ἀμαθείας καὶ ἐν ταῖς στερήσεσι τῆς πενίας, μὴ ἀναμένετε τὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἐγκλήματος. Ἀφ' ἑτέρου δὲ, ὁ υἱὸς ὁ φονεύων τὸν πατέρα του, ἡ μήτηρ, ἡ πνίγουσα τὸ τέκνον της, δὲν εἶναι τόσα ἀνθρωπόμορφα τέρατα, ἀπὸ τῶν ὁποίων πρέπει, διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἀπαλλαγῶμεν, εἶναι δυστυχεῖς ἄξιοι τοῦ ἡμετέρου οἴκτου, ἄξιοι νὰ ἀσχολήσωσι πᾶσαν ἡμῶν φροντίδα πρὸς θεραπείαν καὶ βελτίωσιν αὐτῶν συντείνουσαν.

Ἐκπαιδεύσατε τὸν λαόν, βελιώσατε τὰς φυλακάς· ἰδοὺ ἡ ρωνὴ τῆς δικαιοσύνης, τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς φιλανθρωπίας.

ΤΙΜΟΛΕΩΝ Ε. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΣ.

1 Revue de droit international et de Legislation comparée. (Tome 1879. n. VI.)

ΒΙΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

ΚΑΤΑ Θ. ΚΑΡΟΥΣΟΝ [1]).

Ἐν τοσούτῳ ὁ Φίλιππος εἰσβάλλει εἰς τὴν Βοιωτίαν, καὶ χωρὶς ν' ἀποθαρρυνθῇ ἕνεκα δύο ἀτυχῶν συγκρούσεων προχωρεῖ ἐπὶ κεφαλῆς τριακοντακισχιλίων ἀνδρῶν, εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Χαιρωνείας, ἔνθα μετ' ὀλίγον τὸν ἔρθασαν οἱ σύμμαχοι Θηβαῖοι καὶ Ἀθηναῖοι, οὗτοι μὲν στρατηγούμενοι ὑπὸ τοῦ Λυσικλέους καὶ Χαρίτος, τοῦ μὲν ἀσημάντου, τοῦ δὲ αἰσχροτάτου, ἐκείνοι δὲ ὑπὸ τοῦ Θεογένους, ὃν ὑπῶπτευον ὡς προδότην. Μολονότι οἱ χρησμοὶ ἦσαν ἀπαίσιοι διὰ τοὺς συμμάχους, συνεκροτήθη ἡ μάχη, καὶ οἱ σύμμαχοι ὑπέστησαν βαρεῖαν ἧττον. Μεταξὺ δὲ τῶν φευγόντων ἦτο καὶ ὁ Δημοσθένης, ὅστις ἔρριψε τὴν ἀσπίδα του, ὡς λέγεται, διὰ νὰ τρέχῃ εὐκολώτερον.

Ἡ νίκη αὕτη ἀποκατέστησε τὸν Φίλιππον κύριον τῆς Ἑλλάδος, ὅστις τοσοῦτον ἐπῄρθη διὰ ταύτην, ὥστε ἐπισκεπτόμενος τὸ πεδίον τῆς μάχης, ὅτε ἔρθασεν ἐκεῖ ἔνθα ἔκειντο τὰ πτώματα τῶν Ἀθηναίων, προσηυχήθη περιφρονητικῶς πρὸς αὐτά, ᾄδων ὡς στίχον τὴν ἀρχὴν τοῦ περιφήμου ψηφίσματος τοῦ Δημοσθένους· *Δημοσθένης, Δημοσθένους Παιανιεὺς τάδ' εἶπεν*, συγκειμένην ἐκ δύο Ἰάμβων διμέτρων καταληκτικῶν. Ἰδὼν τοῦτο Δημάδης ὁ ῥήτωρ, ὅστις ἦτο καὶ αὐτὸς εἰς τῶν αἰχμαλώτων, στραφεὶς πρὸς τὸν Φίλιππον, εἶπεν·—Ἀροῦ σοί θεοί σοὶ ἐχάρησαν νὰ παραστήσῃς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀγαμέμνονος, δὲν αἰσχύνεσαι νὰ παριστάνῃς τὸ τοῦ Θερσίτου»; Λέγεται δὲ ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν καὶ ἐπανορθωθεὶς ἀπὸ τοὺς μετὰ παρρησίας καὶ συνετοὺς λόγους τοῦ Δημάδου μετέβαλε παρευθὺς συμπεριφοράν· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπιθόνων πρὸς αὐτὸν τῶν πρέσβεων τῶν Ἀθηναίων, ἵνα αἰτήσωνται τοὺς νεκροὺς, ἐξεπλήρωσεν ἀμέσως τὴν αἰτησίν των καὶ ὀλίγον ἔπειτα ἠλευθέρωσε τοὺς αἰχμαλώτους Ἀθηναίους ἄνευ λύτρων, καὶ εἰς ἐπίμετρον δὲ φιλοφροσύνης ἐπέτρεψεν αὐτοῖς νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν τῶν πραγματά των. Παρακινούμενος ὑπὸ τῶν στρατηγῶν του νὰ κυριεύσῃ τὰς Ἀθήνας, ἀπεκρίθη ὅτι μοχθήσας τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς δόξης, οὐδέποτε ἤθελε καταστρέψῃ αὐτὴν τὴν ἔδραν τῆς δόξης, καὶ ἔστειλε τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὸν Ἀντίπατρον ἵνα προτείνωσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους εἰρήνην καὶ συμμαχίαν· ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ στείλωσι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ προσεχοῦς ἔαρος πληρεξουσίους εἰς τὴν Κόρινθον ἔνθα ἔμελλε νὰ συγκροτηθῇ τὸ γενικὸν τῶν Ἑλλήνων συνέδριον, ὅπως συνενοηθῶσιν ὡς πρὸς τὴν πρὸ τοσούτου χρόνου μελετωμένην ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Περσῶν, τὸν ἀποκλειστικὸν σκοπὸν τοσοῦτον πολυχρονίου πολέμου.

Πρὸς δὲ τοὺς Θηβαίους δὲν ἔδειξε τὴν αὐτὴν γεναιότητα, θεωρῶν αὐτοὺς ἀγνώμονας, διότι ἀφοῦ ὠφελήθησαν ἀπὸ τὰς δυνάμεις του διὰ νὰ νικήσωσι τοὺς Φωκεῖς, ὅτε οὐδὲν τι πλέον παρ' αὐτοῦ ἤλπιζον, ἐστράφησον ἐναντίον του. Ἀπ' ἐναντίας οἱ Ἀθηναῖοι, οἵτινες πάντοτε εἶχον ἀντιστῆ εἰς τοὺς σκοποὺς του ἦσαν ἄξιοι νὰ ἐπαινῶνται τοὐλάχιστον διὰ τὴν σταθερότητά των, ἐκτὸς δὲ τούτου τὸ νὰ προσρεθῇ σκληρῶς πρὸς αὐτοὺς δὲν ἦτο ἀσφαλὲς ἐνῷ ἅπασα ἡ Ἑλλὰς ἐθρήνει μὲ θαυμασμὸν τὴν πτῶσιν των. Ὅθεν ἐνῷ παρὰ τῶν Ἀθηναίων δὲν ἐζήτει εἰμὴ τὴν παραχώρησιν τῆς Σάμου, ἥτις ἦτο βέβαια τὸ ὁρμητήριον τοῦ στόλου των, ἀπὸ τοὺς Θηβαίους ἀφῄρεσε τὸν Ὠρωπὸν διὰ νὰ τὸν δώσῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ θεωρῶν αὐτοὺς ὡς ἐπαναστάτας ἔθεσε μακεδονικὴν φρουρὰν εἰς τὴν ἀκρόπολίν των.

Τὴν παρὰ τοῦ Φιλίππου προταθεῖσαν εἰρήνην παραδέχθησαν οἱ Ἀθηναῖοι μάλιστα διὰ τῆς φρονήσεως τοῦ Φωκίωνος, ὅστις καθησύχασε τὰς ἀνοήτους κραυγὰς τῶν ὀλίγων ἐκείνων, οἵτινες ὠνειροπόλουν ἀκόμη νέους πολέμους, χωρὶς ὅμως νὰ ἀρνηθῶσι τὴν δικαιοσύνην τοῦ ἀγῶνος, ὃν ἕως τότε ὑπέστησαν. Ὅθεν ἐπεφορτίσθη ὁ Δημοσθένης νὰ ἐκρωνήσῃ τὸν ἐπιτάφιον τῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόντων· ἀλλ' ἐὰν ὁ λόγος ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομά του σωζόμενος ἦτο ἔργον ἰδικόν του, ὅπερ δι' ἰσχυρῶν λόγων ἀποδοκιμάζουσιν οἱ ἄριστοι κριτικοί, ἤθελεν εἶναι πάντῃ ἀνάξιος τοῦ ὀνόματός του.

Ἀλλ' ἡ ἀτυχὴς ἔκβασις τῶν συμβουλῶν τοῦ Δημοσθένους δὲν ἠλάττωσε τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ κῦρος ὅπερ ἐξῄσκει ἐπὶ τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, διότι βλέπομεν ὅτι μετὰ πολλῆς ἐμπιστοσύνης ἐναπέθετον εἰς αὐτὸν τὴν ἐπιμέλειαν τῶν δημοσίων πραγμάτων. Καίτοι δὲ προτείνει μετὰ ταῦτα διάφορα ψηφίσματα, οὐδέποτε ὅμως ἠθέλησε νὰ προτάξῃ εἰς αὐτὰ τὸ ὄνομά του, ἵνα τρόπον τινὰ ἀπομακρύνῃ τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν δυσμένειαν τῆς καταδιωκούσης αὐτὸν Μοίρας.

Ὁ Θάνατος τοῦ Φιλίππου ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας τοῦ Δημοσθένους, ὅστις προειδοποιηθεὶς περὶ τούτου, προσέρχεται γηθόσυνος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, λέγων ὅτι εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον ὄνειρον προμηνύον εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Ὀλίγον δ' ὕστερον ἐπιβεβαιωθέντος δι' ἀγγέλων τοῦ θανάτου τοῦ Φιλίππου, οἱονεὶ ἤρκει τοῦτο εἰς τὴν ἀνώρθωσιν τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἔκαμον εἰς τὴν πόλιν τὰς πλέον ἀνοήτους ἐπιδείξεις χαρᾶς· ἐψηρίσθησαν θυσίαι εἰς τοὺς θεούς, στέφανοι εἰς τὸν Παυσανίαν. Ὁ Δημοσθένης, μόλον ὅτι πρὸ ἑπτὰ ἡμερῶν εἶχεν ἀποθάνει ἡ θυγάτηρ του, προσήρχετο εἰς τὸ δημόσιον λευκὰ ἐνδυδεμένος καὶ στεφανοφορῶν, ἐποτρύνων τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀναλάβωσι θάρρος, διότι βέβαια δὲν ἔπρεπε νὰ φοβῶνται τὸν παῖδα, ὅστις διεδέχετο τὸν Φίλιππον· καὶ ὅλως ἐνησχολεῖτο εἰς σύναψιν νέων συμμαχιῶν, ἔστειλεν ὅπλα εἰς τοὺς Θηβαίους, οἵτινες πρῶτοι

οἶκον αὐτὸν ἦτο ὁ ἀδελφός του. Ὁ Ἰανσουλαὶ ἠγέρθη ν' ἀπολογηθῇ.

—Σᾶς εἶπον Κύριοι, ὅτι δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ παρακάθημαι ἐν μεσῷ ὑμῶν. Καὶ ἐκεῖνος ἔστις τὸ εἶπεν ἦτο ἀληθῶς ὁ τελευταῖος, παρ' οὗ ἤθελον ἀκούσει τὸν λόγον τοῦτον, διότι μόνος αὐτὸς ἐγίνωσκε τὸ θλιβερὸν ἀπόκρυφον τῆς ζωῆς μου. Μόνος αὐτὸς ἠδύνατο νὰ λαλήσῃ ὑπὲρ ἐμοῦ, νὰ μὲ δικαιολογήσῃ καὶ νὰ σᾶς πείσῃ. Ἀλλὰ δὲν ἠθέλησεν. Ἔστω! Ἐγὼ λοιπὸν θὰ πειραθῶ εἰ καὶ τοῦτο θὰ ἦνε δι' ἐμὲ φοβερόν... Συκοφαντηθεὶς δεινῶς ὀφείλω εἰς ἐμαυτὸν, εἰς τὰ τέκνα μου, τὴν δημοσίαν ταύτην ἀπολογίαν καὶ ἰδοὺ εἶμαι ἕτοιμος νὰ τὸ πράξω.

Ὁ Βερνάρδος ἔστρεψε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ βῆμα, ὁπόσε αἴφνης ἠτένισε τὴν μητέρα του, ἡν ἐνόμιζε διακοσίας λεύγας μακρὰν καὶ ἀπώλεσε τὸ θάρρος του. Νὰ κατηγγείλῃ αὐτὸς τὸν ἀδελφόν; Ἡ πτωχὴ μήτηρ του, ἡ ἀγελῆς ἐκείνη χωρικὴ τοῦ Saint-Romans, τὴν ὁποίαν τοσοῦτον θαυμασίως ἔξε κόνισεν ὁ Δωδαὶ, καὶ ἥτις ἤγνοει τὰ πάντα, θὰ ἀπέθνησκε τῆς λύπης. Πάντες ἐκάλουν αὐτὸν νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὸ βῆμα καὶ ν' ἀπολογηθῇ, ὁ Βερνάρδος ἐσιώπησε.

Ἡ ἐκλογὴ ἑπομένως αὐτοῦ ἠκυρώθη, διότι ὁ δοὺξ τοῦ Μορᾶ, εἰς ὃν εἶχε τὰς ἐλπίδας του ὁ Ναπᾶπ, ἐξέπνεεν ἤδη.

Οὕτω στερηθεὶς τῶν φίλων του καὶ τῶν χρημάτων, ὁ ὅτι διὰ τῆς συνεργείας τῆς Γιαμινᾶς εἶχον ἤδη δημεύθῃ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ ἐν Τύνιδι, βλέπων τὰ ἔνειρα αὐτοῦ τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο διαλυόμενα, οὐδὲν εἶχεν ὁ Βερνάρδος νὰ ἐλπίζῃ. Ὁ Ναπᾶπ ἀποχωρῶν τῆς σκηνῆς συμπληροῖ τοὐλάχιστον τὴν εὐτυχίαν τοῦ νέου Γερὺ προικοδοτῶν τὴν θυγατέρα τοῦ πτωχοῦ ὑπαλλήλου Joyeuse, τὴν ὁποίαν οὗτος ἠγάπα καὶ τὴν ὁποίαν μετ' ὀλίγον νυμφεύεται.

Ἀληθῶς παράδοξος χαρακτὴρ ἐν τῇ μυθιστορίᾳ τοῦ κ. Δωδὰ εἶναι ἡ καλλιτέχνις Φηλικία Ρουὺς, ἥτις ἀνέλαβε νὰ κατασκευάσῃ τὴν προτομὴν τοῦ Ναπᾶπ, καὶ ἥτις φοβουμένη μὴ ἐκληρῷῃ ὅτι δι' αὐτοῦ ἐζήτει νὰ κερδίσῃ τὸν ἔρωτά του, θραύει τὸ πρόπλασμά της. Ἡ Φηλικία ἠγάπα τὸν Γερὺ, παρ' οὗ ὅμως δὲ ἀντηγαπᾶτο καὶ ἐν ἀπελπισίᾳ της καταφεύγει πρὸς τὸν Δοῦκα τοῦ Μορᾶ, οὗτινος γίνεται ἡ ἐρωμένη. Ἀλλὰ ὁ Μορᾶ ἐκπνέει μετ' ὀλίγον καὶ Φηλικία ῥίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Τζέγκινς, ὅστις ἤδη ἀπεχωρίσθη τῆς γυναικὸς, εἰς ἣν ἀπέδιδε μέχρι τοῦδε τὸν τίτλον τοῦ συζύγου καὶ φεύγει μετ

ἐπανεστάτησαν, ὁ Φωκίων ἐμειδία πικρῶς διὰ τὴν ἀπάτην τοῦ λαοῦ, λέγων ὅτι ὁ στρατὸς ὅστις εἶχε νικήσει ἐν Χαιρωνείᾳ τοὺς Ἀθηναίους δὲν εἶχεν ἐλαττωθῆ εἰμὴ κατὰ ἕνα μόνον ἄνθρωπον. Τὸ παιδάριον ἐκεῖνο, ὃ ἔσκωπτεν ὁ Ἀθηναῖος ῥήτωρ, ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος· ὅστις τιμωρήσας τοὺς παραχωθέντας Θεσσαλοὺς, καθυποτάξας ἐν ἀκαρεῖ τοὺς ἐπαναστατήσαντας Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλοὺς, καταστρέψας ἐκ θεμελίων τὰς Θήβας, ἐντὸς ὀλίγου κατέστη ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος πολλῷ ἑδραιότερον ἢ ὁ πατήρ του.

Πτοηθέντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν πρέσβεις ἵνα τὸν ἐξιλεώσωσι καὶ μεταξὺ τούτων πρῶτον τὸν Δημοσθένη· ἀλλ' ὁ ῥήτωρ φθάσας μέχρι τοῦ Κιθαιρῶνος, μὴ τολμῶν ν' ἀντιταχθῇ εἰς τὴν ὀργὴν τοῦ προσβληθέντος μονάρχου, παρήτησε τὴν πρεσβείαν. Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἠθέλησε νὰ φανῇ ὀλιγώτερον γενναῖος τοῦ πατρός του πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μηδὲν ἕτερον αἰτήσας πρὸς ἐμπέδωσιν τῆς εἰρήνης εἰμὴ δέκα ἐκ τῶν μᾶλλον ταραχοποιῶν ῥητόρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἠρίθμει κατ' ἐξοχὴν τὸν Δημοσθένη, τὸν Λυκοῦργον, καὶ τὸν Ὑπερίδην. Γενομένης ἐκκλησίας ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν συνεφώνησαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς δίκην οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατηγορηθέντες ῥήτορες ὡς παραβάται τῆς εἰρήνης. Ὁ Δημάδης, εἷς τῶν διασημοτέρων φίλων τῶν Μακεδόνων, ἐπιφορτισθεὶς νὰ προσαγάγῃ εἰς τὸν βασιλέα ἐκεῖνο τὸ ψήφισμα, ἀνεδέχθη παρακινηθεὶς ἴσως ἂν ὄχι ἀπὸ ἔλεος, τοὐλάχιστον ἀπὸ τὰ πέντε τάλαντα, ἅτινα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχε φιλοδωρήσει τὸ κόμμα τοῦ Δημοσθένους, νὰ ἐπιτύχῃ τὴν χάριν διὰ τοὺς δέκα ἐκείνους ῥήτορας· ἐνέδωκε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος παρατηρῶν ἀσμένως ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι προλαμβάνοντες αὐτὸν ἐφαίνοντο πρόθυμοι νὰ τιμωρήσωσι τὴν εἰς αὐτὸν γενομένην περιφρόνησιν.

Κατὰ τὴν εἰς Ἀσίαν ἐκστρατείαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ Δημοσθένης μετὰ τῶν Ἀθηναίων ἔμεινεν ἥσυχος. Τὸ σημαντικώτερον γεγονὸς τῆς ἐποχῆς ταύτης ἦτο ὁ ἀγών, ὃν ὑπέστη πρὸς τὸν Αἰσχίνη, διότι ἀπὸ τὴν ἔκβασιν ἐκείνου ἐξηρτᾶτο ἡ ὑπόληψις καὶ βίος τοῦ ῥήτορος. Ὀλίγον πρὸ τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ ἥττης ὁ Δημοσθένης διορισθεὶς εἰς τὴν ἐπισκευὴν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως εἶχε καταβάλει ἐξ ἰδίων του τρία τάλαντα, προσέτι δὲ εἶχε δωρήσει εἰς τοὺς ὑπὸ τῶν φυλῶν ἐκλεχθέντας ἵνα ἐπιστατήσωσιν εἰς τὰς θυσίας ἑκατὸν μνᾶς, ὅπως χρησιμεύσωσι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον. Ὅθεν ὁ Κτησιφῶν ἐπρότεινε ψήφισμα ὅπερ ἔμελλε νὰ ἐπικυρωθῇ ἀπὸ τὴν Βουλὴν καὶ τὸν δῆμον ὅπως ὁ Δημοσθένης καθὸ εὐεργέτης τῆς πόλεως στεφανωθῇ μὲ χρυσοῦν στέφανον εἰς τὰς ἑορτὰς τοῦ Διονύσου. Ἀλλ' ὁ ἀντίπαλος του Αἰσχίνης ζηλοτυπήσας αὐτὸν κατηγόρησεν ἐνώπιον τῶν Ἀθηναίων ἐπὶ ἄρχοντος Χαιρώνδου τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ὡς παράνομον. Τότε ὅμως ἡ δίκη δὲν διεξήχθη· ἡ ἐν Χαιρωνείᾳ ἥττα καὶ κατόπιν αἱ ἐκ ταύτης ἐπισυμβᾶσαι συμφοραὶ καὶ ἡ ἀποτυχία τῶν νέων σχεδίων τῆς πόλεως, ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἐμπόδισαν νὰ ἐκτελεσθῇ ἐκεῖνο τὸ ψήφισμα, ἀφ' ἑτέρου ἀφῆρεσαν ἀπὸ τοῦ κατηγόρου τὸ ἐνδόσιμον τοῦ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ πάθος τῆς ὀργῆς του. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, ἀνέλαβε τὴν κατηγορίαν ὁ Αἰσχίνης τοσοῦτο ἐρωμανέστερον ὅσῳ μᾶλλον ἐφαίνετο ὅτι τὸν ἐδοήθει ἡ παροῦσα ὀδυνηρὰ κατάστασις τῆς πόλεως, ἥτις ἠδύνατο ν' ἀποδοθῇ εἰς τὰς συμβουλὰς τοῦ Δημοσθένους. Προσήχθη λοιπὸν ἐκ νέου ἡ κατηγορία ἐνώπιον τοῦ δήμου ὀκτὼ ἢ δέκα ἔτη μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ πρώτου ἐκείνου ψηφίσματος ἐπὶ ἄρχοντος Ἀριστοφώντος μετὰ μεγάλης πομπῆς καὶ παρασκευῆς (330 π.χ.). Ὅθεν δὲν εἶναι θαυμαστὸν ἐὰν εἰς ἐκείνην τὴν πάλην τῶν δύο μεγαλειτέρων ῥητόρων συνῆλθον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐξ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν πόλεων. Ὁ Αἰσχίνης κατηγόρει τὸν Κτησιφῶντα, ὅτι ἔφερεν ψήφισμα παράνομον, καθόσον ἐνῷ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαγορεύεται νὰ στεφανοῦται ὁ ὑπεύθυνος ἀρχῆς τινος, ἐπροτείνετο νὰ στεφανωθῇ ὁ Δημοσθένης ἐνῷ εἰσέτι διεχειρίζετο διαφόρους ἀρχὰς· ἐνῷ ὁ νόμος ῥητῶς προσδιορίζει ὅτι ὁ στεφανούμενος ὑπὸ τῆς Βουλῆς νὰ ἀναγορεύηται ἐκτὸς τοῦ Βουλευτηρίου, ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Κτησιφῶν προτείνει νὰ κηρυχθῇ ὁ στέφανος ἐν τῷ θεάτρῳ ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Διονύσου, δηλαδὴ ἐνώπιον ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων τῶν εἰς θέαν συνερχομένων· ἐνῷ οἱ νόμοι ἀπαγορεύουσι νὰ λέγωνται ψευδῆ *μέσα* εἰς τὰ ψηφίσματα, οἱ λόγοι δι' οὓς προτείνει νὰ στεφανωθῇ ὁ Δημοσθένης εἶναι ψευδεῖς, διότι ὁ Δημοσθένης χαρακτηρίζεται ὡς πολίτης ἀγαθὸς καὶ εὐεργέτης τῆς πατρίδος, ἐνῷ πραγματικῶς εἶναι ἀξιοκατάκριτος, διότι διὰ τῶν ὠφελοδοκιῶν καὶ τῶν στρεβλῶν συμβουλῶν του ἔφερεν εἰς ὀλεθρον οὐχὶ μόνον τὰς Ἀθήνας ἀλλὰ καὶ ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Δημοσθένης παντοιοτρόπως προσβαλλόμενος οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ἰδιωτικόν του ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον, διαβαλλόμενος οὐχὶ μόνον διὰ τὰς φαύλας συμβουλὰς του καὶ διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ προταθέντα ψηφίσματα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ ἕξεις καὶ πράξεις καὶ δι' αὐτὰς τὰς προαιρέσεις καὶ ἐνδομύχους στοχασμούς του, ὑβριζόμενος, ἐξευτελιζόμενος ἐνώπιον οὐχὶ μόνον τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ καὶ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων συνῃσθάνθη διπλασιαζομένας τὰς δυνάμεις του ἀναγκασθεὶς νὰ καταστήσῃ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀγῶνα, ἀγῶνα τῆς πατρίδος καὶ τῆς ἐλευθερίας ὑπερασπίσθη μᾶλλον ἢ ἑαυτὸν τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τὰς κατηγορίας, ἐκείνων οἵτινες ἠτιῶντο αὐτοὺς ὅτι δὲν ἠθέλησαν νὰ ὑποκύψωσιν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὸν μακεδονικὸν ζυγόν.

Οὐδέποτε ἡ εὐγλωττία κατώρθωσε λαμπροτέραν νίκην· ὁ Κτησιφῶν ἠθωώθη ἐνῷ ὁ κατήγορος δὲν ἔλαβεν οὐδὲ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. Ὅθεν ὤφειλεν οὗτος, κατὰ τὸν νόμον νὰ ὑποστῇ τὸ πρόστιμον χιλίων δραχμῶν· ἅς τινας μὴ δυνάμενος νὰ ἀποτίσῃ, κατέφυγεν ἐξόριστος εἰς τὴν Ῥόδον, ἔνθα ἤνοιξε σχολεῖον τῆς ῥητορικῆς. Ὁ Φώτιος διηγεῖται ὅτι ἐνῷ ὁ Αἰσχίνης ἐξήρχετο τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Δημοσθένης συμπαρηκολουθήσας αὐτὸν καὶ παρηγορῶν τοῦ ἐπρόσφερε βαλάντιον μὲ χρήματα, ὅπως ἐπαρκέσῃ τὰς πρώτας ἀνάγκας τῆς ἐξορίας· δι' ὅπερ ὁ Αἰσχίνης συγκινηθεὶς ἐξεφώνησε· «Πῶς νὰ μὴ ποθῶ τοιαύτην πόλιν εἰς τὴν ὁποίαν ἀφίνω ἐχθροὺς τοσοῦτον γενναίους, ὅσον δὲν ἐλπίζω νὰ εὕρω ἀλλαχοῦ φίλους ὁμοίους τούτων;» Ἀπ' ἐναντίας δὲ ὁ Πλούταρχος ἀποδίδει τὴν ἀπόκρισιν ταύτην εἰς αὐτὸν τὸν Δημοσθένη κατ' ἄλλην τινὰ περίστασιν ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω.

Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἦλθεν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἅρπαλος, Μακεδὼν ἔπαρχος, εἰς ὃν ὁ Ἀλέξανδρος εἶχεν ἐμπιστευθῇ καὶ τοὺς θησαυροὺς του καὶ τὴν διαχείρισιν τῶν προσόδων του ἐν Βαβυλῶνι. Στοχαζόμενος δὲ ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἔμελλε ν' ἀπολεσθῇ εἰς ἐκείνην τὴν κατὰ τῶν Ἰνδιῶν ἐπικίνδυνον ἐκστρατείαν του, εἶχε κατασπαλατεύσει τοὺς βασιλικοὺς θησαυροὺς εἰς σατραπικὰς πολυτελείας· ὅθεν ὅτε ἐπληροφορήθη ὅτι ὁ κατακτητὴς ἐπέστρεφε τροπαιοῦχος ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν, καὶ ὅτι προὐτίθετο νὰ τιμωρήσῃ αὐστηρῶς τοὺς ἀπίστους τοποτηρητάς του, ἀφοῦ ἐσύναξε πεντακισχίλια τάλαντα καὶ ἑξακισχίλιους στρατιώτας, κατέφυγεν εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, ἣν εὐλόγως ἐθεώρει ἑτοίμην νὰ προστατεύῃ τοὺς κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου κατεξανισταμένους καὶ μάλιστα ἐνῷ ἐκόμιζε σημαντικὴν ἐπικουρίαν στρατοῦ καὶ χρημάτων. Μόλις δ' ἔφθασεν εἰς τὰς Ἀθήνας ἐπεγείρησε νὰ δωροδοκῇ τοὺς πρωτίστους ῥήτορας, οὓς ἐν βραχεῖ διαστήματι εἵλκυσεν εἰς τὸ μέρος του εἰς τρόπον ὥστε ἠμιλλῶντο νὰ τὸν ὑπερασπίζωσι, συμβουλεύοντες τὸν λαὸν νὰ προστατεύσῃ τὸν ἱκέτην κατὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου. Μόνος ὁ Δημοσθένης κατὰ πρῶτον ἀνθιστάμενος εἰς τὴν δωροδοκίαν ἔπειθε τὸν λαὸν νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Ἅρπαλον, ἵνα μὴ ὑποστῇ πόλεμον, ὅστις ἔμελλε ν' ἀποβῇ εἰς βλάβην του. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἐξεταζομένων τῶν θησαυρῶν τοῦ Ἁρπάλου, οὗτος ἐννοήσας ὅτι ὁ Δημοσθένης εἶχεν ἰδιαιτέρως προσηλωμένους τοὺς ὀφθαλμούς του εἰς χρυσοῦν ποτήριον θαυμάσιον διά τε τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐργασίαν, τὸν παρεκίνησε νὰ τὸ σηκώσῃ, ἵνα κάλλιον δυνηθῇ νὰ σταθμίσῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ βάρος του. Ὅθεν ὁ Δημοσθένης σηκώσας αὐτὸ καὶ θαυμάσας τὸ βάρος του, ἠρώτησε πόσον ἐζύγιζε. Τότε ὁ Ἅρπαλος μειδιάσας θὰ ἦνε διὰ σὲ τὸ βάρος εἶπε, δέκα ταλάντων (1) καὶ ἀφοῦ ἐνύκτωσεν, ἔστειλε κρυφίως εἰς τὸν Δημοσθένη τὸ ποτήριον μὲ δέκα τάλαντα. Ὁ Πλούταρχος ὅστις φαίνεται ὅτι δίδει πλήρη πίστιν εἰς ἐκείνην τὴν κατηγορίαν προστίθησιν ὅτι τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ὁ Δημοσθένης παρῆλθεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἔχων περιτυλιγμένον τὸν λαιμόν του μὲ ταινίαν, καὶ προσκληθεὶς ὅπως ἀγορεύσῃ ἤνευσεν ὅτι ἔπασχε συνάγχην. Οἱ δὲ εὐφυεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συνάγχης ἔφραζον, ἀλλ' ὑπ' ἀργυράγχης εἰλῆφθαι νύκτωρ τὸν δημαγωγόν. Ἀλλ' ἅπασα αὕτη ἡ διήγησις ἐπιστηρίζεται ἐπὶ τῆς κατηγορίας τοῦ ῥήτορος Δεινάρχου. Ἀλλὰ τίς δύνανται νὰ διαβεβαιώσῃ ὅτι δὲν εἶναι ἁπλῆ διαβολή; Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Δημοσθένους ἦσαν πολλοὶ καὶ ἰσχυροί, ὅτι ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἦτο κοῦφος καὶ ἕτοιμος νὰ πιστεύσῃ εὐκόλως κάθετι· ὅτι τότε διὰ τὰ πρόσφατα παθήματά του ἦτο προδιατεθειμένος νὰ βλέπῃ παντοῦ προδότας. Εἶναι ὅμως θετικὸν ὅτι ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ὅτι ἀφοῦ ὁ Ἅρπαλος πεσὼν εἰς τὰς χεῖρας Φιλοξένου τοῦ Μακεδόνος ἐθανατώθη ὑπ' αὐτοῦ, εὑρέθη εἰς τὰ ἔγγραφά του σημειώσεις τῶν χρημάτων, ἅτινα εἶχε διανείμει εἰς τοὺς Ἀθηναίους ῥήτορας, ἀλλὰ μεταξὺ τούτων δὲν περιελαμβάνετο καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Δημοσθένους.

Εἴτε ἀληθὴς εἴτε ψευδὴς ἦτο ἡ κατηγορία, ἡ βουλὴ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ ῥήτωρ εἶχεν ἐναποθέσει τὴν ὑπόθεσιν τὸν κατεδίκασεν ὡς ἔνοχον, εἰς πρόστιμον πεντήκοντα ταλάντων ἄπερ μὴ δυνάμενος ν' ἀποτίσῃ ἐβλήθη εἰς τὰ δεσμά. Ἀλλὰ καὶ ἡ καταδίκη αὕτη δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀποχρῶσα ἀπόδειξις τῆς ἐνοχῆς του, διότι οὔτε ἐκείνη ἡ βουλὴ ἦτο ἀλάνθαστος, οὔτε ὁ Ἄρειος Πάγος ἦτο οἷος ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σόλωνος. Κατώρθωσεν ὅμως ὁ Δημοσθένης εἴτε ἕνεκεν ἀμελείας εἴτε συνεννοήσεως μετὰ τοῦ δεσμοφύλακος νὰ δραπετεύσῃ ἐκ τῆς εἱρκτῆς. Τότε δὲ, ἂν ἦναι ἀξιόπιστος ὁ Πλούταρχος, ἐνῷ ἔφευγε παρετήρησεν ὅτι τὸν ἠκολούθουν ὀλίγον μακρὰν τῆς πόλεως τινὲς τῶν ἐχθρῶν του, ὅθεν τὸ πρῶτον ἐπειράθη νὰ κρυβῇ ἀλλ' ἐνθαρρυνθεὶς ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες μάλιστα τὸν παρεκάλουν νὰ δεχθῇ τὸ χρηματικὸν ἐκείνο ποσὸν, ὅπερ ἐξεπίτηδες ἐκόμιζον μεθ' ἑαυτῶν, τοσοῦτον συνεκινήθη, ὥστε μὴ δυνηθεὶς νὰ κατάσχῃ τὰ δάκρυα, ἐξερώνησεν εἰς ἐκείνους τοὺς λόγους, οὓς ὁ Φώτιος καὶ ὁ ψευδοπλούταρχος ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Αἰσχίνη φεύγοντα. Εἰς τὰς

(1) Τὴν δύναμιν τῆς ἀποκρίσεως τοῦ Ἁρπάλου δὲν δύναται νὰ αἰσθανθῇ τις, εἰμὴ εἰς αὐτὸ τὸ πρωτότυπον τοῦ Πλουτάρχου, διότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν διπλῆν ἔννοιαν τῆς λέξεως. Ἰδοὺ τὸ κείμενον. «Θαυμάσαντος δὲ τοῦ Δημοσθένους τὸ βάρος, καὶ πυθομένου πόσον ἄγει, μειδιάσας ὁ Ἅρπαλος·—Ἄξει σοι, φησίν, εἴκοσι τάλαντα»

ἐπιστολὰς, ἃς ἐν τῇ ἐξορίᾳ του ἔγραφε πρὸς τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων διεμαρτύρετο πάντοτε διὰ τὴν ἀθωότητά του μετὰ τοσούτης πεποιθήσεως, ὥστε δὲν ἐδίστασε ν' ἀναμιγνύῃ μετὰ τῶν διαμαρτυρήσεων καὶ ἱκεσιῶν ὑποθήκας καὶ συμβουλὰς, οἱονεὶ προὐτίθετο νὰ τοῦς ἀναμνήσῃ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ὑποροχήν. Εἰ δὲ καὶ ἦτο ἀθῶος, ὡς πιστεύομεν ὅτι ἦτο ἀνὴρ τοσοῦτον φιλόπατρις, δὲν ἔδειξεν ὅμως καρτερῳοψυχίαν εἰς τὴν ἐξορίαν του. Διότι διατρίβων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Αἴγιναν καὶ εἰς τὴν Τροιζῆνα, πολλάκις ὤρθη στρέφων τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν Ἀττικὴν καὶ κλαίων ὡς ἄνανδρον γύναιον, καὶ προσέρων λόγους οὐδόλως πρέποντας εἰς τὴν ῥήμην καὶ τὰς πράξεις του.

Ἀλλ' ἀφῆκε ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀνεζώωσε τὰς ἐλπίδας του. Ἐνόμισε τὴν περίστασιν ἐκείνην κατάλληλον νὰ ἐγείρῃ εἰς ἐπανάστασιν τὴν Ἑλλάδα· καὶ πάραυτα ἀναλαβὼν θάρρος περιέρχεται ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν, καὶ πάντοτε συνηγορῶν μετὰ τῶν πρέσβεων τῶν Ἀθηναίων, παροξύνει ἔτι μᾶλλον τοὺς Ἕλληνας κατὰ τῶν Μακεδόνων. Εἰς τοσοῦτον ζῆλον συγκινηθέντες οἱ Ἀθηναῖοι ὄχι μόνον ψηφίζουσι τὴν ἐπάνοδόν του, ἀλλὰ καὶ ἀποστέλλουσιν ἐξεπίτηδες τριήρη εἰς τὴν Αἴγιναν, ἔνθα ὀλίγῳ πρότερον εἶχεν ἐπιναστρέψει, διὰ νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν Πατρίδα. Μόλις ἐπεβιβάσθη εἰς τὴν γῆν ἦλθεν εἰς ἀπάντησίν του ἅπασα ἡ πόλις, ἱερεῖς, ἄρχοντες καὶ πολῖται ἀμιλλώμενοι νὰ τοῦ προσφέρωσι πᾶν εἶδος τιμῆς καὶ φιλόφρονος ὑποδεξιώσεως. Κατανυγεῖς εἰς τοιαύτην θέαν ἀνύψωσε τὰς χεῖρας του εἰς τὸν Οὐρανὸν ἀποκαλῶν ἑαυτὸν εὐδαιμονέστερον τοῦ Ἀλκιβιάδου, διότι δὲν ἐπέστρεφεν εἰς τὴν πατρίδα, ὡς ἐκεῖνος, μὲ τὴν βίαν τῶν ὅπλων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐλευθέρας τῶν πολιτῶν θελήσεως. Ἀλλ' ἡ χαρά του ὀλίγον διήρκεσε· τὰ χρυσᾶ ὄνειρα τῆς ἐλευθερίας μετ' ὀλίγον ἐματαιώθησαν· μία μόνη νίκη τοῦ Ἀντιπάτρου ἐν Κρανῶνι ἐξήρκεσε νὰ διασκεδάσῃ τὰς χρησταὶς ἐκείνας ἐλπίδας. Τότε διετάχθη ὁ θάνατος τοῦ Δημοσθένους, καὶ ἐψηφίσθη κατ' εἰσήγησιν τοῦ Δημάδου ὑπ' αὐτοῦ τούτου τοῦ λαοῦ, ὅστις ὀλίγῳ πρότερον τὸν εἶχεν ὑποδεχθῆ ὡς ἐν θριάμβῳ. Μόλις ἠγγέλθη ὅτι ὁ Ἀντίπατρος καὶ ὁ Κρατερὸς πνέοντες ἐκδίκησιν ἐξεστράτευον κατὰ τῶν Ἀθηνῶν, ὁ Δημοσθένης καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἔφυγον ἐκ τῆς πόλεως. Ἀλλ' ἡ φυγὴ αὕτη δὲν ἴσχυσε νὰ τοὺς σώσῃ, διότι ἐνῷ ἦσαν ἠδὲ κακεῖσε διεσκεδασμένοι, ὁ Ἀντίπατρος ἔπεμψε τοὺς δορυφόρους του, ὧν ἀρχηγὸς ἦτο ὁ Ἀρχίας, ὅστις μετὰ ταῦτα ἐπωνομάσθη φυγαδοθήρας, ἵνα προσπαθήσωσι νὰ τοὺς λάβωσιν εἰς τὰς χεῖρας των ἢ ζῶντας ἢ νεκρούς. Ὑπερίδης ὁ ῥήτωρ, Ἀριστόνικος ὁ ἐκ Μαραθῶνος, Ἱμεραῖος ὁ ἀδελφὸς Δημητρίου τοῦ Φαληρέως κατέφυγον εἰς τὸν ἐν Αἰγίνῃ ναὸν τοῦ Αἰακοῦ· ἐλθὼν δὲ ὁ Ἀρχίας ἐξηπάτησεν αὐτοὺς ὅπως ἐξελθόντες ἐκ τοῦ ναοῦ πιστεύσωσιν εἰς τοὺς λόγους του, ὅθεν μετὰ ταῦτα παραπεμφθέντες εἰς τὸν Ἀντίπατρον εἰς Κλεωνὰς, ἐθανατώθησαν διὰ τῶν βασανιστηρίων, ἂν ἦναι ἀληθὲς ὅτι τοῦ Ὑπερίδου ἐκόπη ἡ γλῶσσα.

Ὁ Ἀρχίας ἀκούσας ὅτι ὁ Δημοσθένης εἶχε καταφύγει εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ποσειδῶνος εἰς τὴν Καλαυρίαν (μικρὰν νῆσον τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου), μεταβὰς ἐκεῖσε μετὰ τῶν δορυφόρων, ἐπειράτο ὅπως καταπείσῃ τὸν ῥήτορα μὲ παντοίας ὑποσχέσεις νὰ ἐγκαταλίπῃ ἐκεῖνο τὸ ἄσυλον. Ἀλλὰ μὴ πειθομένου τοῦ Δημοσθένους ὁ Ἀρχίας ἤρχισε νὰ τὸν ἀπειλῇ. «Τώρα μάλιστα, »εἶπεν ὁ Δημοσθένης ὁμιλεῖς τῷ ὄντι ὡς ἐμ»πνευσμένος ἐκ τοῦ Μακεδονικοῦ τρίποδος· ἀλλὰ »μέχρι τοῦδε ὑπεκρίνεσο. Περίμεινον εἰσέτι ὀλί»γον ἐωσοῦ νὰ γράψω τι πρὸς τοὺς οἰκείους μου». Ταῦτα εἰπὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἐνδότερα τοῦ ναοῦ, καὶ λαβὼν τὸν κάλαμον τὸν ἐπλησίασεν εἰς τὸ στόμα του, ὡς συνείθιζε νὰ κάμνῃ ὅτε συνέγραφε, καὶ ἀναμασσήσας αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐφύλαττε δηλητήριον, ὀλίγον ἔπειτα, καλυφθεὶς ἀξιοπρεπῶς, ἔκλινε τὴν κεφαλήν. Ἐν τοσούτῳ οἱ δορυφόροι ἱστάμενοι εἰς τὰς θύρας τοῦ ναοῦ, ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι ἀπὸ φόβου τοῦ θανάτου ἐβράδυνε τὸν ἐχλεύαζον ὡς ἄνανδρον, ἐνῷ ὁ Ἀρχίας δὲν ἔπνεε νὰ τὸν προτρέπῃ νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν ὑποσχόμενος εἰς αὐτὸν ὅτι θέλει μεσιτεύσῃ ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τῷ Ἀντιπάτρῳ. Ὅτε δὲ ἠσθάνθη ὁ Δημοσθένης τὴν ἐνέργειαν τοῦ δηλητηρίου, ἐμβλέψας πρὸς τὸν Ἀρχίον. «Τώρα δύνασαι, εἶπε, νὰ παρασταθῇς τὸ »μέρος τοῦ Κρέοντος, καὶ νὰ ῥίψῃς τοῦτό μου »τὸ σῶμα ἄταφον. Ἐγὼ δὲ, ὦ Πόσειδον, ἐξέρ»χομαι ἔτι ζῶν ἐκ τοῦ ἱεροῦ τούτου τεμένους· »ἀλλ' ὅσον διὰ τὸν Ἀντίπατρον καὶ τοὺς Μα»κεδόνας δὲν ἤθελε μείνει ὁ νοῦς σου ἀμόλυντος.» Ταῦτα δ' εἰπὼν, ἐγερθεὶς μόλις ἔρθασεν εἰς τὰς θύρας ἐξέπνευσεν (323). Ὀλίγον δ' ὕστερον ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων ἤγειρεν εἰς τιμὴν του ἀνδριάντα μὲ ταύτην τὴν ἐπιγραφήν.

Εἴπερ ἴσην ῥώμην γνώμῃ Δημόσθενες εἶχες
Οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

Δημοσθένης—Διάφοροι κρίσεις περὶ τοῦ ῥήτορος. Χαρακτὴρ τῆς εὐγλωττίας του.

Σώζονται εἰς καὶ ἑξήκοντα λόγοι τοῦ Δημοσθένους, οἵτινες κατὰ τὴν διαίρεσιν τῶν ἀρχαίων δύνανται νὰ καταταχθῶσιν εἰς τρεῖς κατηγορίας, 1ον. Εἰς λόγους *συμβουλευτικοὺς*, περιστρεφομένους εἰς πολιτικὰ πράγματα καὶ ἐκφωνηθέντας ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Βουλῆς, συμποσουμένους εἰς 17.—2ον. Εἰς δικανικοὺς ἀφορῶντας κατηγορίας ἢ ὑπερασπίσεις, εἰσὶ δὲ 42.—3ον. Εἰς ἐπιδεικτικοὺς εἰς δύο μόνους περιοριζομένους.

Μεταξὺ τῶν δεκαεπτὰ λόγων τῆς πρώτης κατηγορίας πέντε πραγματεύονται περὶ διαφόρων συμφερόντων τῆς πόλεως· δώδεκα ἀναφέρονται εἰς τὰς πρὸς τὸν Φίλιππον διενέξεις.

1. Περὶ συμμοριῶν· ἤτοι περὶ τῶν τάξεων ἐν αἷς ἦσαν διῃρημένοι οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τὴν ἑτοιμασίαν τῶν τριηρέων. Οὗτος εἶναι ὁ πρῶτος πολιτικὸς λόγος τοῦ Δημοσθένους ἐκφωνηθεὶς τὸ 354 π. χ. δύο ἔτη μετὰ τὸν συμμαχικὸν πόλεμον. Προπαρασκευασθέντος τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας ὅπως ἐκδικηθῇ τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Χάρητος χορηγηθεῖσαν βοήθειαν εἰς τοὺς ἐπαναστάτας τῆς Ἀσίας, οἱ Ἀθηναῖοι ἤθελον νὰ τοῦ κηρύξωσι τὸν πόλεμον ἀλλ' ὁ Δημοσθένης ἐμπόδισε διὰ τοῦ λόγου τούτου νὰ λάβωσι τοσοῦτον ἀπρίσκεπτον ἀπόφασιν.

2. Περὶ τῆς συντάξεως. Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατάξεως τῶν τῆς πολιτείας ἢ περὶ τῶν εἰσφορῶν τῶν πολιτῶν. Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασεὺς δὲν συγκαταριθμεῖ τὸν λόγον τοῦτον μεταξὺ τῶν τοῦ Δημοσθένους. Ἴσως δὲ δὲν εἶναι γνήσιος.

3. Περὶ τῶν Μεγαλοπολιτῶν. Ὑπὲρ τῶν Μεγαλοπολιτῶν ἐκφωνηθεὶς τὸ 353 π. χ. ἵνα πείσῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ βοηθήσωσι τοὺς Μεγαλοπολίτας κατὰ τῶν Σπαρτιατῶν συμμάχων τῶν Ἀθηναίων.

4. Περὶ τῆς τῶν Ῥοδίων ἐλευθερίας· ἐκφωνηθεὶς τὸ 359 π. χ. ἵνα προτρέψῃ τοὺς Ἀθηναίους νὰ στείλωσι βοήθειαν εἰς τοὺς Ῥοδίους κατὰ τοῦ Μαυσώλου βασιλέως, ὅστις ὑποστηρίζεν ἐν τῇ νήσῳ τὸ ἀριστοκρατικὸν κόμμα.

5. Περὶ τοῦ πρὸς Ἀλέξανδρον συνθηκῶν. Ὁ λόγος οὗτος ὅστις, ὑπὸ τοῦ Λιβανίου ἀποδίδεται εἰς τὸν Ὑπερίδην, νομίζεται ὅτι ἐξερωνήθη καθ' ἣν ἐποχὴν ὁ Δημοσθένης εἶχεν ἐξορισθῆ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν τὸ 323 ἢ τὸ 324 ἔτος π.χ. ὁ ῥήτωρ πείθει τοὺς Ἀθηναίους νὰ πολεμήσωσι.

Μεταξὺ τῶν δώδεκα λόγων τῶν ἀφορώντων τὰς πρὸς τὸν Φίλιππον διενέξεις· ὁ πρῶτος ἐξεφωνήθη τὸ 351 π. χ. ὁ δεύτερος, τρίτος καὶ τέταρτος τὸ 348 π. χ. Ὁ πέμπτος τὸ 347 π. χ. ὁ ἕκτος τὸ 346 π. χ. ὁ ἕβδομος τὸ 345 π. χ. ὁ ὄγδοος τὸ 344 π. χ. ὁ ἔννατος τὸ 343 π. χ. ὁ δέκατος καὶ ὁ ἑνδέκατος τὸ 342 π.

θεωροῦν τὸν λόγον τοῦτον ὡς ἔργον τοῦ Δημοσθένους.

XII. Ὁ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν Φιλίππου λόγος. Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ βασιλέως εἰς ἣν ἀναφέρεται ὁ λόγος οὗτος περιέχει μὲν παράπονα ἀλλὰ δὲν κηρύττει πόλεμον. Κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην ὁ Δημοσθένης ἐξεφώνησε τὸν τελευταῖον Φιλιππικόν του. Ὁ Ταῦλῦρος, ὁ Ρεῖσκιος, ὁ Οὐαλκεναῦρος καὶ ὁ Becker δὲν θεωροῦσιν ὡς γνήσιον τὸν λόγον τοῦτον.

ΔΙΟΝ. ΛΙΝΑΡΔΑΤΟΣ.

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑ ΠΕΡΙ ΕΛΛΑΔΟΣ

Τῇ 2 φεβρουαρίου ἀνέγνω ὁ καθηγητὴς Jebb δευτέραν περὶ Ἑλλάδος διατριβὴν ἐνώπιον τοῦ Ἰνστιτούτου. Ἡ ἑπομένη περίληψις ἐλήφθη ἐκ τῆς Κλειοῦς.

Ἐν Ἀθήναις εἴπερ ἄλλοθί που δυνατὸν νὰ ἴδῃ τις σαφέστατα ὅσα κατέπραξαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῆς ἐξόδου τῶν Τούρκων. Οὐδεμία πόλις ἐν τῇ ὑφηλίῳ ἔλαβε τὴν τύχην τῶν Ἀθηνῶν. Παρὰ τὴν ἀρχαίαν αὐτῆς εὔκλειαν εἶχε καὶ λαμπροτάτην ἐμπορικὴν θέσιν ἐν μέσῃ τῇ Ἀνατολῇ· ἕκαστος λοιπὸν εἰκότως προσεδόκα, ὅτι ἐν παντὶ καιρῷ θὰ ἔμενε σπουδαιοτάτη, οἵα ἀπεδείχθη ἐπὶ 1700 ἔτη μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας. Ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι οὔτε περὶ ἐμπορίου ἐφρόντισαν, οὔτε περὶ γραμμάτων ἢ τέχνης. Τέσσαρας ὅλους αἰῶνας ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας αἱ Ἀθῆναι ἦσαν πόλις δευτεροβάθμιος τοῦ πασαλικίου Εὐβοίας. Τῷ 1821 εἶχον μόλις 10, 000 κατοίκων καὶ ἦσαν πτωχαὶ ῥυπαραὶ ἐλεειναί. Σήμερον ἡ μὲν πρωτεύουσα εἶναι ὡραία καὶ εὐδαίμων, ἔχουσα 60,000 κατοίκων, ὁ δὲ πρώην τέλεον ἠμελημένος Πειραιεὺς οἰκεῖται ὑπὸ 20, 000 καὶ ἔχει περὶ τὰ τριάκοντα ἀτμοπλοϊκὰ πρακτορεῖα. Τὰ νέα κτίρια ἐγείρουσι τοῦ ξένου τὸν θαυμασμὸν δι' ἀρχιοπρεποῦς χάριτος καὶ καλλονῆς. Αἱ Ἀθῆναι εἶναι τὸ ἄριστον μέτρον πάσης ἐν Ἑλλάδι προόδου. Περὶ τῆς καθόλου ὅμως καταστάσεως τῆς χώρας κρίνει ἀσφαλῶς μόνος ὁ ἐπιχειρίσας περιήγησιν εἰς τὰς ἑλληνικὰς ἐπαρχίας . . . . Ἀπὸ τοῦ 1832 ἐκτίσθησαν πόλεις, κῶμαι, λιμένες καὶ φάροι. Τὸ σύστημα τῆς ὁδοποιΐας εἶναι ἀτελὲς διὰ τὸ πολυδάπανον καὶ τὸ ὀρεινὸν τῆς χώρας· διὰ τοῦ ἐμπορίου ὅμως σταφίδων καὶ μετάξης ἡ Πελοπόννησος ἐντὸς χρόνου βραχέως θὰ στρωθῇ δι' ὁδῶν. Περὶ τοῦ ἀγροτικοῦ ζητήματος ἡ ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα ἀγρονομικὴ ἱστορία τῆς Ἑλλάδος διασαφεῖ πρακτικῶς τὰς ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀντιθέτους θεωρίας. Ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῶν Ρωμαίων ἡ Ἑλλὰς ὡς ἡ Ἰταλία διῆλθε τὴν φᾶσιν τῶν εὐρυτάτων ἀγρῶν, ὅτε ἡ γῆ ἦτο ἐν ταῖς χερσὶν ὀλίγων· τοιαύτη ὅμως εὐρύτης ἐγγείων κτημάτων οὐδὲν σχεδὸν ἔχει κοινὸν πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς, διότι ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἰταλίᾳ ἐκαλλιέργουν τοὺς ἀγροὺς δοῦλοι, πάσχοντες ἀσυγκρίτως πλείονα καὶ δεινότερα τῶν νῦν ἐλευθέρων ἀγροτῶν. Τῷ 1832 τὰ πρώην τουρκικὰ τιμάρια ἐκηρύχθησαν γαῖαι δημόσιαι καὶ ἐχορηγήθησαν εἰς μικρὰς μερίδας εἰς ἀγρότας, ὑποκειμένους εἰς φόρους τῶν προϊόντων. Ἦτο δὲ τοῦτο ἀπαραίτητον, διότι ἡ τότε ἀγορὰ ἐφείλκετο κεφαλαιούχους· ἀλλὰ καὶ οὕτως πολλαὶ γαῖαι ἔμεινον χέρσοι. Τὸ σύστημα τῶν μικρῶν κτημάτων ἐκώλυσε τὴν ἐπιστημονικὴν μέθοδον τῆς γεωργίας, διότι ὁ κατὰ τύχην ἐργολάβος ὀλίγον ἐπιθυμεῖ τὰς βελτιώσεις αὐτῆς. Ὁπωσδήποτε ἡ γεωργία ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ἔλαβεν ἐπίδοσιν μεγάλην· τότε δὲ μόνον θὰ ἀποδειχθῇ αὕτη κρηπὶς καὶ ἑδραία βάσις τῆς ἑλληνικῆς εὐημερίας, ὅταν δαπανηθῶσι κεφάλαια, τροποποιηθῇ δὲ τὸ σύστημα τῶν μικρῶν κτημάτων διὰ μιᾶς τάξεως γαιοκτημόνων ἱκανῶν καὶ ποθούντων νὰ ἀρυσθῶσιν ὅσον μεγίστην ἐκ τῆς γεωργίας τὴν ὠφέλειαν. Ὁ χρηστὸς χαρακτὴρ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀγροτῶν ὑπάρχει ἀναμφισβήτητος. Εἶναι πάντες φιλόπονοι, νηφάλιοι, φρόνιμοι. Ὁ κατ' οἶκον βίος ἐν Ἑλλάδι εἶναι πατριαρχικὸς ἕνεκεν τῆς ἐν τῇ δουλείᾳ ἐπικρατησάσης οἰκογενειακῆς συναφείας καὶ πειθαρχίας, συμφωνεῖ δὲ καὶ πρὸς τὸ πατριαρχικὸν αἴσθημα τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Αἱ κατώτεροι τάξεις τῶν Ἑλλήνων ἔχουσιν ἀβρότητα τρόπου καὶ φυσικὴν φυλοφροσύνην. Οἱ κρίνοντες περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος δέον νὰ ἔχωσιν ὑπ' ὄψιν δύο τινά· ἡ Ἑλλὰς ἐν τῇ τελευταίᾳ πεντηκονταετηρίδι προέκοψε πολὺ· μείζονα δὲ ἐπίδοσιν ἔλαβε κατὰ τοὺς ἐσχάτους 15 ἐνιαυτούς, ὥστε παρὰ πάσας τὰς ἐλλείψεις, ὑπάρχει ἤδη βάσις στερεὰ ἑλληνικοῦ ἐθνικοῦ μέλλοντος καὶ μεγαλείου. Οὐδεὶς σήμερον ἀρνεῖται, ὅτι ἥμαρτεν ἡ πολιτικὴ, δημιουργήσασα μικρὸν καὶ στενὸν τὸ βασίλειον ἐκεῖνο. Ἡ Ἑλλὰς ἀνέλαβεν βαρύτατον δάνειον, οὗτινος μόλις τὸ πεμπτημόριον ἠναλώθη εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ σκοπόν. Ἀληθὲς δὲ σύνταγμα ἐκτήσατο μόλις ἀπὸ τῆς νῦν βασιλείας τοῦ Γεωργίου. Διὰ πάντας τοὺς λόγους τούτους ἡ χώρα ἔμεινε πτωχή. Ἡ ἔλλειψις κεφαλαίων ἀνέστειλε γεωργίαν καὶ ἔργα δημόσια. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει καθολικὴν ψηφοφορίαν, οἱ δὲ δημόσιοι ὑπάλληλοι ἀπολύονται κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τῶν ὑπουργείων. Ἀσφαλὲς στάδιον δὲν ὑπάρχει εἰς ἄνδρας ἱκανούς. Αἱ ἐλευθέριαι τέχναι περιθάλπονται πέρα τοῦ προσήκοντος· Ἡ χώρα ἔχει παμπόλλους πολιτικοὺς καὶ παμπόλλους δημοσιογράφους. Τὸ κακὸν ἐλαττοῦται βαθμηδὸν διὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἡ Ἑλλὰς δὲν πρέπει νὰ κριθῇ ἐκ τῶν παροδικῶν ταραχῶν καὶ τῆς καταθλίψεως, διότι καὶ ἐν ἄλλαις χώραις παρατηροῦνται τὰ αὐτά. Ὀρθῶς κρίνομεν τὴν Ἑλλάδα παραβάλλοντες τὴν νῦν καθόλου θέσιν καὶ εὐημερίαν της πρὸς τὴν προτέραν αὐτῆς κατάστασιν. Ἐδέησε νὰ δημουργήσῃ ἑαυτῇ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ. Ἡ Εὐρώπη ἐπέταξε τῇ Ἑλλάδι νὰ κατασκευάσῃ πλίνθους ἄνευ ἀχύρων. Ὁ ἀναλογιζόμενος ὅσα ἤδη αὕτη ἔπραξε πρέπει νὰ τὴν τιμᾷ καὶ ὑποστηρίζῃ. Ἔπειτα ἡ ἑλληνικὴ φυλὴ παρέχει καθόλου ἀρίστην ἐλπίδα εὐνομίας, τάξεως, συνταγματικῆς κυβερνήσεως καὶ ὑψηλοῦ πολιτισμοῦ ἐν ταῖς χώραις, αἵτινες ἦσαν ἄλλοτε ἑλληνικαί. Τοῦτο δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ἄνευ σκοποῦ νὰ προσβάλλωμεν τοὺς ἀντιπάλους της. Δεχόμεθα ὅσα διετείνονται ὑπὲρ μοσχοβιτικῆς καὶ ὀθωμανικῆς ἀρχῆς οἱ ἑκατέρας τούτων θαυμασταί. Ἀλλ' οὐδεὶς τολμᾷ νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ Τουρκία χορηγεῖ τὰ εὐεργετήματα, ἅτινα βρετανοὶ ὑπήκοοι ὑπὸ τὴν βρετανικὴν μοναρχίαν ἔμαθον νὰ συνδυάζωσι τῷ ὀνόματι τῆς συνταγματικῆς ἐλευθερίας, ὡς ἀχώριστα τοῦ ὑψίστου καὶ εὐεργετικωτάτου εἴδους τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ Ἕλληνες ἐκτήσαντο συνταγματικὴν ἐλευθερίαν δι' ὑπομονῆς καὶ καρτερίας, καὶ ἀπέδειξαν, ὅτι δύνανται νὰ ποιῶνται χρῆσιν αὐτῆς. Ἐν ταῖς νέαις ἡγεμονίαις ὁ τύπος τῆς ἐθνότητος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἶναι σλαβικός. Ἀλλ' ἡ δραστικότης τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἀπέναντι τοῦ σλαβικοῦ ἐδοκιμάσθη ἐν μειζονι σφαίρα καὶ ἐπένεγκεν ἀποτέλεσμα ὁριστικόν. Μεσσούσης τῆς ἐννάτης ἑκατονταετηρίδος οἱ Σλάβοι εἶχον ἐν Ἑλλάδι ἀριθμητικὴν πλειονότητα. Τί συνέβη ὅμως ; Μετὰ 200 ἔτη οἱ εὐαριθμότεροι Ἕλληνες ἀπεροφήσαν καὶ ἐξηλλήνισαν τοὺς παρ' ἑαυτοῖς Σλάβους. Τίνι δὲ τρόπῳ ; Διὰ τῆς διανοητικῆς, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ἐὰν εἰλικρινῶς πιστεύωμεν, ὅτι ἡ συνταγματικὴ ἐλευθερία καὶ ἡ διάδοσις ὑγιοῦς παιδείας εἶναι τι ἀγαθὸν πρέπει νὰ ποθῶμεν καὶ εὐχώμεθα ἵνα ἴδωμεν τὴν ἠθικὴν δύναμιν τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς ἐκτεινομένην καὶ ἐπιρρωννυμένην ἐν τῇ νοτιοανατολικῇ Εὐρώπῃ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Ἀριθ. Πρωτ. 239.

Ο ΕΜΠΟΡΙΚΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ.

ΠΡΟΣ

ΤΟΝ ΚΥΡΙΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟΝ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

«ΒΥΡΩΝ»

Κύριε Πρόεδρε,

Ἡ συνεργασία καὶ ἀλληλεγγύη τῶν διαφόρων κλάδων τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι ἀναντιρρήτως εἰς τῶν κυρίων ὅρων τῆς ἐθνικῆς εὐημερίας καὶ προόδου. Ἀπὸ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως ἔθνους τινὸς μέχρι τῆς ὑλικῆς αὐτοῦ ἐπιδόσεως διελαύνει μία ἀρχὴ ἡ τῆς βαθμιαίας καὶ ὁμοιοβάθμου ἀναπτύξεως τῶν μελῶν τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ. Οὗτος ἀνάγκη νὰ λειτουργῇ ἐν ἁρμονικῇ κινήσει ὅλων τῶν σφαιρῶν τῶν συγκροτουσῶν αὐτόν.

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, ὡς ἐκπροσώπησις τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν συμφερόντων τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας, ἐπιβάλλει ἡμῖν τὴν ἀνάγκην διαρκοῦς συναφείας μετὰ τῶν πνευματικῶν κέντρων ὁλοκλήρου τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ κίνησις ἐκδηλοῦται τοσοῦτον ἐν τῇ διαδόσει τῶν καρπῶν τῆς διανοίας, ὅσον καὶ ἐν τῇ ἐκπολιτιστικῇ ἀνὰ τὴν ἀνατολὴν ἐπιδράσει τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Ὁ ἀπόστολος τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν γραμμάτων διαδίδει τὰς ἀρχὰς τῆς ἐθνικῆς καὶ πολιτικῆς ἡμῶν βελτιώσεως, ὅσον καὶ ὁ ἔμπορος ἢ ὁ βιομήχανος, ὅττις διὰ τῆς ἐργασίας καὶ τῆς ἐπιδόσεως αὐτοῦ ἀνετύπωσεν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν τὴν σφραγῖδα ἑνὸς τῶν ζωτικωτέρων παραγόντων τοῦ ἀνατολικοῦ πολιτισμοῦ.

Ὑπὸ τοιούτων σκέψεων ὁρμώμενον τὸ ἡμέτερον Σωματεῖον καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι οὔτε ἡ πνετματικὴ ἐργασία ἄνευ ἀναλόγου μονιμοποιήσεως τῶν ὑλικῶν τοῦ ἔθνους πόρων, οὔτε ἡ ὑλικὴ ἐπίδοσις ἄνευ ἀντιστοίχου καλλιεργείας τῶν διανοητικῶν καὶ ἠθικῶν αὐτοῦ δυνάμεων δύναται νὰ ἦναι καρποφόρος καὶ ἀποτελεσματικὴ εἰς τὴν ἐπιδιωκομένην εὐημερίαν τοῦ ἔθνους, ἀποτείνεται εἰς τὸν ὑμέτερον Σύλλογον ἐπὶ τῇ ἐλπίδι συνάψεως σχέσεων ἐπιτρεπουσῶν αὐτῷ τὴν ἐν πάσῃ περιπτώσει συνεννόησιν καὶ συνεργασίαν ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ σκοποῦ, πρὸς ὃν πάντες ἀποβλέπομεν.

Δέξασθε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου πρὸς ὑμᾶς ὑπολήψεώς μας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 16 Φεβρουαρίου 1880.

Ὁ Πρόεδρος
Μ. ΚΑΤΣΙΜΠΑΛΗΣ.

Ὁ Γεν. Γραμματεὺς
Ι. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

Λαμβάνει τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ ἀνταποκριτὰς αὐτοῦ ὅτι πᾶσα αἴτησις αὐτῶν ἀφορῶσα εἰς συνδρομὰς δέον ν' ἀπευθύνηται πρὸς τὸν Ταμίαν κ. Π. Ραζῆν.

Πᾶσα ἐπιστολὴ περιέχουσα χρήματα δέον ν' ἀποστέλληται πρὸς αὐτὸν ἐπὶ συστάσει.

(Ἐκ τοῦ Γραφείου)

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΙΑΣΕΜΙΔΟΥ.—10—ΟΔΟΣ ΒΟΡΡΕΩΣ—10.